

JAARVERSLAG 2021

RECHTBANK DEN HAAG

INHOUD

VOORWOORD	3		BESTUURSRECHT	14	TOELICHTING OP DE RESULTATEN	54
BESTUURLIJKE PRIORITEITEN	5		CIVIEL RECHT	20	FINANCIEEL RESULTAAT	57
OVERIGE PRIORITEITEN	11		FAMILIE & JEUGD- en ZORGRECHT	23	KWALITEIT EN KENGETALLEN	58
RESULTATEN UIT DE TEAMS	14		KANTON	29	MANAGEMENTPARAGRAAF	60
			STRAFRECHT	32		
			BEDRIJFSVOERING	35		
			PROJECTEN EN WERKGROEPEN	42		

VOORWOORD

In 2021 heeft de coronapandemie wederom een grote stempel gedrukt op ons werk en privéleven. Na de zomer van 2021 was de stemming positief, er werden grote versoepelingen van de coronamaatregelen ingezet. Helaas waren deze van korte duur en golden uiteindelijk voor het grootste deel van afgelopen jaar toch strenge coronamaatregelen. Er is veel gevraagd van de flexibiliteit van onze medewerkers en het is bewonderenswaardig hoe hard er gewerkt is en hoeveel zaken er afgedaan zijn. Zo hebben we in 2021, ondanks de beperkingen, een lagere instroom en onderbezetting bij de rechters, toch nog 95% van het verwachte aantal zaken weten te behandelen.

En dat terwijl we te maken hadden met collega's die uitvielen vanwege corona, veel vacatures en steeds weer wisselende omstandigheden. Het niet door kunnen gaan van afscheidsbijeenkomsten van collega's, eindejaarsafsluitingen en teambijeenkomsten rondom de feestdagen was natuurlijk ook teleurstellend. Toch heeft de coronapandemie ook goede dingen gebracht. We hebben een grote vooruitgang geboekt in digitaal werken, in digitale en hybride zittingen houden en in digitaal en hybride vergaderen. En we zijn flexibeler en vrijer geworden in onze werkindeling.

In 2021 is een start gemaakt met het omvangrijke project van de vernieuwbouw van het Paleis van Justitie in Den Haag. In allerlei verschillende werkgroepen zijn de wensen en eisen voor een toekomstbestendig Paleis geïnteriseerd en besproken om vervolgens verwerkt te kunnen worden in het programma van eisen. Het totale vernieuwbouwproject zal tot ten minste 2030 lopen. Zowel het kantoorgedeelte als de publieksruimtes en zittingszalen worden vernieuwd.

Eind 2021 is afscheid genomen van Maarten van de Laarschot, mijn voorganger als president van deze rechtbank. Maarten heeft de rechtbank negen jaar op deskundige, betrokken en plezierige wijze geleid. Zijn afscheid was helaas digitaal, maar bood gelukkig wel de ruimte om de grote dank die de rechtbank aan hem verschuldigd is op vele manieren te uiten. Sinds 1 januari 2022 is Maarten een van onze handelsrechters en heb ik het bestuurlijke stokje van hem overgenomen.

Ik ben door mijn medebestuurleden Johan Visser en Merel Baas-van Vloten warm welkom geheten en zij en vele collega's binnen de rechtbank hebben er alles aan gedaan om mij in te werken en wegwijs te maken. Voor deze overdracht, ontvangst en

collegialiteit ben ik iedereen dankbaar. Vol vertrouwen kijken we als bestuur vooruit om samen met alle collega's van de rechtbank Den Haag te werken aan goede, tijdige en maatschappelijk effectieve rechtspraak.

Namens het gerechtshof,

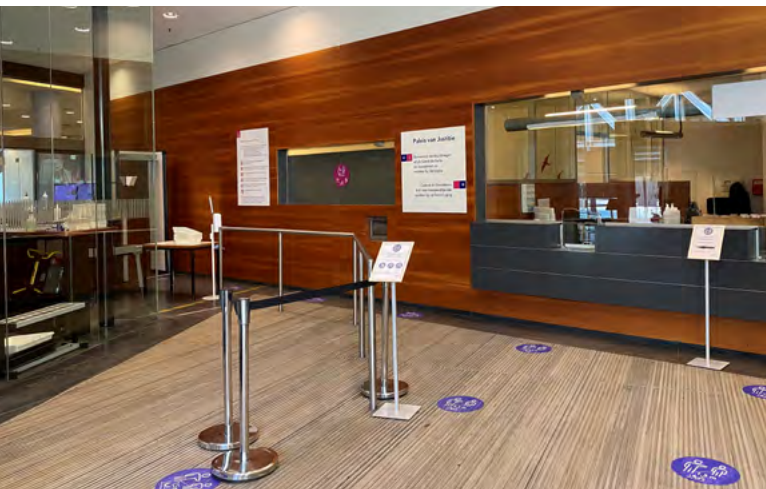
Robine de Lange-Tegelaar
President

Februari 2022

SAMENVATTING

Het jaarverslag over 2021 van de rechtbank Den Haag geeft weer welke resultaten in het verslagjaar zijn bereikt. Het is een terugblik op een bijzonder jaar. De resultaten in het afgelopen jaar zijn, net als die in het vorige jaar, in belangrijke mate gekleurd door de effecten van de coronapandemie. Ondanks de beperkingen die het virus en de bestrijding ervan met zich meebrachten, kon weer een grote hoeveelheid zaken worden behandeld, zijn er in het afgelopen jaar belangrijke uitspraken gedaan en zijn andere resultaten bereikt die in dit jaarverslag voor het voetlicht worden gebracht.

Thema

Het overkoepelende thema van de Rechtspraak in 2021 was: de rol van de rechter/rechtspraak. Dit thema heeft ook in de rechtbank Den Haag de nodige aandacht gehad.

Resultaten

De resultaten die geboekt zijn ten aanzien van de prioriteiten van de rechtbank Den Haag zijn apart benoemd. Het gaat daarbij om het bereiken van maatschappelijk effectieve rechtspraak, tijdige rechtspraak en het naleven van de Gouden Gedragsregels, de drie pijlers waarop het meerjarenplan is gebaseerd. Daarnaast wordt ingegaan op de bijdrage van de rechtbank Den Haag aan de bestuurlijke prioriteiten die via de Uitvoeringsagenda, de Agenda van de Rechtspraak en het Jaarplan van de Rechtspraak zijn gesteld.

De vermeldingswaardige resultaten uit de teams, projecten en werkgroepen worden ook in dit jaarverslag beschreven.

Bijzondere aandacht is er voor de reflectie die naar aanleiding van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag heeft plaatsgevonden. Verder wordt in dit jaarverslag – opnieuw – ingegaan op de effecten van de coronacrisis.

Financieel resultaat

De rechtbank heeft 2021 afgesloten met een negatief financieel resultaat ad € 7,1 miljoen (2020: € 6,2 miljoen). De begroting 2021 van rechtbank Den Haag ging uit van een financieel tekort van € 2,3 miljoen.

Het financiële resultaat valt aanzienlijk lager uit dan begroot door een lagere uitstroom van zaken. Deze lagere uitstroom wordt veroorzaakt door een lagere instroom van zaken, onderbezetting bij de rechters en een lagere productiviteit mede als gevolg van de coronacrisis.

Het minderwerk wordt ten dele gecompenseerd door lagere kosten, met name de exploitatiekosten en de afschrijvingskosten. Er was sprake van een onderbezetting van rechters, maar daar staat tegenover dat er meer juridische en administratieve ondersteuning is ingezet.

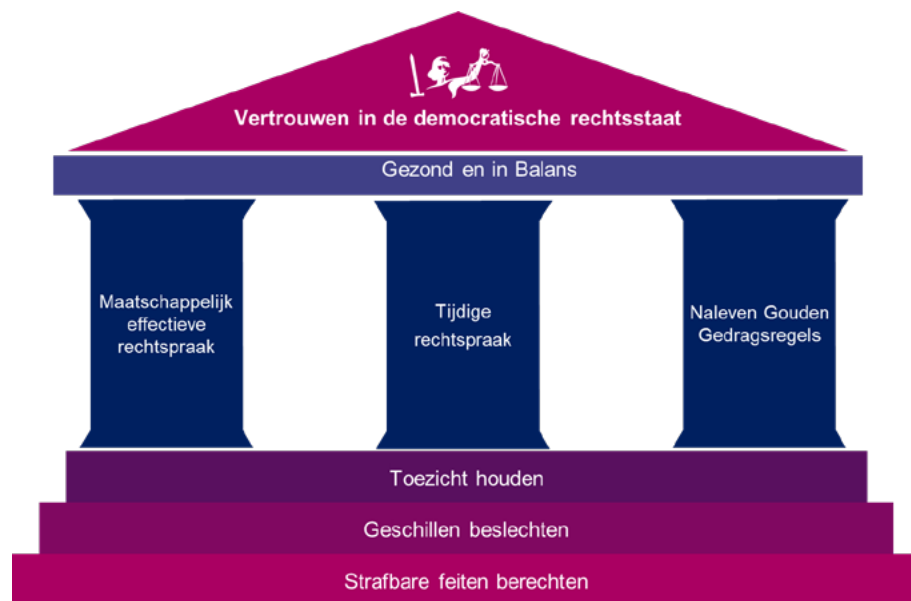
Na toekenning van de (corona)hardheidsclausule resteert een negatief eigen vermogen van € 0,6 miljoen. In de aanschrijving voor de jaarverantwoording is opgenomen dat dit zonder terugbetalingsverplichting door de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) zal worden aangevuld. De facto begint de rechtbank 2022 met een eigen vermogen van nul.

BESTUURLIJKE PRIORITEITEN

Om het vertrouwen in de democratische rechtsstaat te vergroten zetten we in Den Haag meerjarig in op de volgende drie pijlers:

1. Maatschappelijk effectieve rechtspraak.
2. Tijdige rechtspraak.
3. Naleven van de Gouden Gedragsregels.

Het doel is een rechtbank die gezond is en in balans en die bijdraagt aan het vertrouwen in de democratische rechtsstaat. Om de samenhang tussen de functies voor de Rechtspraak en de prioriteiten te visualiseren hanteren wij het beeld van het 'huis van de Rechtspraak'. De teams hebben de prioriteiten gebruikt om hun jaarplannen voor 2021 vorm te geven.

De prioriteiten zagen op de verdere ontwikkeling van goede, efficiënte en maatschappelijk relevante rechtspraak. In dit jaarverslag leggen wij verantwoording af over de behaalde resultaten ten aanzien van deze prioriteiten. Daarnaast heeft de rechtbank bijgedragen aan de bestuurlijke prioriteiten die voortvloeien uit de Uitvoeringsagenda, de Agenda van de Rechtspraak en het Jaarplan van de Rechtspraak 2021. De resultaten daarvan zijn hieronder opgenomen onder 'Overige prioriteiten'.

Maatschappelijk effectieve rechtspraak en innovatieve projecten

Goede rechtspraak bestaat niet alleen uit het doorhakken van juridische knopen. Op sommige terreinen is er behoefte aan een rechter die het gehele conflict bekijkt. De gedachte is dat de Rechtspraak in samenwerking met belanghebbenden verkent wat zij kan doen om tot betere antwoorden te komen.

De rechtbank Den Haag zet diverse stappen naar rechtspraak die maatschappelijk effectief is. In de teams/rechtsgebieden is daar op verschillende wijzen invulling aan gegeven. Hieronder worden de resultaten en de voortgang in 2021 besproken van activiteiten die ervoor hebben gezorgd dat de rechtbank beter kan aansluiten bij de maatschappelijke behoeften.

Pilot Schuldenrechter

De pilot Schuldenrechter, die in 2020 is gestart bij Team Insolventies, heeft in 2021 een mooie ontwikkeling doorgemaakt. Sinds 1 mei 2021 kan de schuldenfunctionaris weer fysiek aanwezig zijn bij de rolzittingen. Daarnaast zijn inmiddels meerdere gemeenten in het arrondissement aangehaakt bij de pilot. Dit heeft het afgelopen jaar tot een toenemend aantal doorverwijzingen geleid. In 2021 zijn in totaal 52 mensen succesvol doorverwezen naar gemeentelijke schuldhulpverlening. Om het aantal doorver-

wijzingen én de kwaliteit daarvan te bevorderen, is bovendien de samenwerking met ketenpartners geïntensiveerd. Zo vinden er regelmatig overleggen plaats met schuldhulpverlening, Wsnp-bewindvoerders (wettelijke schuldsanering) en rechtbank Rotterdam, waar eenzelfde pilot loopt. Verder zijn er tal van communicatieactiviteiten ontwikkeld door Team Insolventies om de pilot Schuldenrechter breder onder de aandacht te brengen. Voorbeelden daarvan zijn diverse interviews, onder andere via de Nationale ombudsman, het Tijdschrift Schuldsanering, de nieuwsbrief van Stichting SchuldHulpMaatje en het JenV-magazine. In 2021 heeft een landelijke, externe evaluatie plaatsgevonden van de pilot Schuldenrechter (en in het bijzonder de rol van de schuldenfunctionaris). Onlangs is daarvan het evaluatierapport verschenen. Samengevat luidt de conclusie dat de schuldenfunctionaris van toegevoegde waarde is voor de Rechtspraak. De rechtbank Den Haag deelt deze conclusie van harte en gaat in 2022 verder met het professionaliseren van deze pilot.

Procedure gezamenlijke toegang ouders

Op 1 april 2021 is de Procedure gezamenlijke toegang ouders (PGTO) officieel gestart. Het doel van deze pilot is om in scheidingszaken waarbij kinderen betrokken zijn de ouders gezamenlijk alle informatie die van belang is aan de rechtbank te doen verstrekken en een overzicht te maken van waar

zij het over eens zijn en welke beslispunten nog voor de rechter openliggen. Een snelle interventie van de rechter waarin regie wordt gevoerd op de voorliggende beslispunten moet behalve tot het beperken van schade aan de ouderrelatie en de kinderen, leiden tot verkorting van de doorlooptijden. In de periode 1 april 2021 tot en met december 2021 zijn negen zaken ontvangen die voor de pilot geschikt waren. Deze zaken zijn ook in 2021 op zitting behandeld. Aangezien voor de evaluatie van de pilot meer zaken op zitting behandeld moeten worden, is op 28 oktober 2021 een informatiebijeenkomst voor de familierechtadvocatuur georganiseerd om de pilot opnieuw onder de aandacht te brengen.

Project Wijkrechter

Naar aanleiding van een evaluatie is in 2021 het project Wijkrechter gecontinueerd. Ook de kantonrechters van Team Kanton Gouda zijn wijkrechterzaken gaan behandelen. De doelstelling van het project blijft het leveren van een bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk. Partijen komen niet naar de rechtbank toe, maar de rechter bezoekt hen in de wijk om op een laagdrempelige manier in gesprek te gaan over een conflict en met de betrokkenen tot een oplossing te komen. Indien dat niet lukt, doet de rechter uitspraak. De wijkrechters hebben in 2021 in totaal (Den Haag en Leiden) 21 zaken behandeld (en afgehandeld).

De wijkrechters bezochten Haagse burgemeester Jan van Zanen

Overige initiatieven

Diverse teams hebben, behalve aan de bovengenoemde projecten, in het afgelopen jaar gewerkt aan een effectievere rechtsgang voor rechtszoekenden in hun rechtsgebied, waardoor de maatschappelijke effectiviteit van de Rechtspraak vergroot is.

Noemenswaardige resultaten zijn:

- Verbeterde leesbaarheid van vonnissen, communicatie en brieven, ofwel: het gebruik van 'klare taal'. Hierop is onder andere ingezet in het rechtsgebied van de teams Bestuurs- en Belastingrecht en Team Insolventies, die ook trainingen hierover hebben gevolgd. Ook zijn bij Team Insolventies standaarduitspraken doorgelicht en aangepast naar helderder taalgebruik.
- Betere digitale toegankelijkheid voor bewindvoerders. Dit betreft een in 2021 gestarte pilot bij Team Kanton, waarbij familiair bewindvoerders in staat zijn gesteld om (net als professionele bewindvoerders) digitaal te communiceren met de rechtbank. Het project loopt nog door in 2022.
- Bevordering van het gebruik van mediation in civiele zaken, waaronder dagvaardingen (Team Handel) en verzoeken van curatoren bij faillissementen.
  - Door mediation een onderdeel te maken van de te voeren regie op zaken en dus vroegtijdig in te zetten, kunnen bepaalde handelszaken worden opgepakt terwijl ze wachten op een inhoudelijke zitting. Partijen krijgen zo sneller duidelijkheid en ook wordt een duurzame uitkomst beoogd. Er heeft eerst screening plaatsgevonden van zittingsrijpe zaken, waarna in 2021 21 regiezittingen zijn gehouden.

In ongeveer de helft van deze zaken is doorverwezen naar mediation. De evaluatie staat gepland in 2022.

- Bij faillissementen is mediation nu een standaardonderdeel in het proces machtigingsverzoeken en wordt het regelmatig ingezet om conflicten rondom de boedel te beslechten. Er is ook aandacht voor geweest in een (digitale) curatorbijeenkomst.
- Door eerder in het procesverloop een mondelinge behandeling na dagvaarding te bepalen is geprobeerd escalatie bij handelszaken te voorkomen. Van de geselecteerde zaken is een relatief groot deel afgedaan met de mondelinge behandeling. Dit project is in 2021 opgestart en loopt nog door in 2022.

Tijdige rechtspraak

In 2021 was het, met alle uitdagingen die het tweede jaar van de coronapandemie bood, voor veel teams nog een ontdekkingstocht naar de mogelijkheden en kansen van tijdige rechtspraak. Gedurende het jaar kreeg het onderwerp echter meer aandacht en zijn binnen alle teams plannen opgesteld en initiatieven ondernomen om een bijdrage te leveren aan de ambities van tijdige rechtspraak. Hieronder volgt een kort en zeker niet uitputtend overzicht van hetgeen de teams in 2021 hebben gedaan:

- **Bestuursrecht:** het optimaliseren van de regievoering en leveren van maatwerk in een pilot 'Zaakgericht werken' bij socialezekerheidszaken en het wegwerken van de voorraad ambtenarenzaken, zodat de nieuwe doorlooptijd van ambtenarenzaken in 2022 wordt gehaald.

- **Belastingrecht:** achterstanden bij parkeerbelastingzaken inlopen door schriftelijke afdoening.
- **Strafrecht:** het efficiënt vullen van de gaten op zittingen, het voorkomen van uitval van inhoudelijke zaken door middel van een check op de compleetheid van het dossier, het gereed zijn van de rapportages met behulp van het zevenwekencheckformulier en het wegwerken van de oude voorraad Wegenverkeerswetzaken.
- **Familie:** werkprocesoptimalisatie, het voorstellen van versnellingen in de verschillende zaakstromen, het meer schriftelijk afdoen van zaken en het inlopen op de oude zittingsrijpe voorraad echtscheidingszaken.
- **Jeugd- en Zorgrecht:** het behalen van de Beter Beschermd-norm, het verkorten van de doorlooptijd in de verzending van beschikkingen en het inlopen op de werkvoorraad jeugdstrafzaken.
- **Kanton:** het verbeteren van de doorlooptijd van kortgedingzaken, terugdringing van aanhoudingsverzoeken en het loslaten van het vierogenprincipe bij bepaalde rekening-en-verantwoordingszaken.
- **Insolventies:** een efficiënter gebruik van de zittingstijd, het verkorten van de uitspraaktermijn, toezicht op dossiers stroomlijnen en het verbeteren van het rooster- en planproces.
- **Handel:** het clusteren van zaken op zitting, meer mondeling uitspraak doen, het inlopen op de werkvoorraad verdelingen en het verbeteren van het voorraadbeheer.

De voorraden in familiezaken, vreemdelingenzaken en kantonzaken zijn in 2021 gedaald. Voor familie- en kantonzaken was deze daling voor een deel ook opgenomen in de begroting 2021. Bij handelszaken (dagvaardingen) was ook ingezet op een daling van de voorraad, maar daar is het nog niet gelukt om die te realiseren. In 2022 zullen de teams verder gaan met het uitvoeren van hun plannen en er zijn nieuwe plannen ontwikkeld om, binnen de bestaande mogelijkheden, zo tijdig en efficiënt mogelijk, zonder daarbij in te boeten aan kwaliteit, recht te spreken.

Gouden gedragsregels

Met de afgesproken Gouden Gedragsregels laten de medewerkers van de rechtbank zien wat goede rechtspraak is en wat de maatschappij van de rechtbank mag verwachten. Dit betekent onder andere aandacht voor een professionele en effectieve organisatiecultuur waarin medewerkers respectvol met elkaar omgaan en openstaan voor feedback.

Er dient ruimte te zijn voor professionele en persoonlijke ontwikkeling, ondanks hoge werkdruk. Collegiaal leren biedt verschillende mogelijkheden om te investeren in de eigen professionele ontwikkeling en om meer inzicht te krijgen, zowel in de persoonlijke drijfveren als in die van collega's.

De percentages collegiaal leren laten in 2021 ten opzichte van 2020 een positief beeld zien.

Percentages collegiaal leren 2020-2021:

Team	Periode	Norm	Realisatie RA	Realisatie GA
Rechtbank totaal 2020	Jan - dec	100%	23%	18%
Rechtbank totaal 2021	Jan - dec	100%	56%	58%

Waar de digitale (online) toepassing van collegiaal leren in 2020 nog nieuw was en van de de grond moest komen, zijn we in 2021 weer terug op het niveau van 2019 (59% rechtsambtenaren (RA) en 49% gerechtsambtenaren (GA)). Onze investering in collegiaal leren komt onder andere naar voren via het initiatief voor rechtbankbrede intervisie voor rechters. Hiermee is intervisie als vast kwaliteitsinstrument en in aanvulling op de menukaart collegiaal leren verder ingebed door de opzet van een jaarlijkse, voorspelbare intervisiecyclus met een gevarieerd keuzemenu.

In de jaarplannen van de teams voor 2021 waren diverse activiteiten voorzien die naleving van de Gouden Gedragsregels zouden stimuleren of verder ontwikkelen. Behalve op intervisie is ook ingezet op trainingen in het respectvol geven van feedback. Niet alle geplande trainingen konden echter doorgang vinden, vooral vanwege de beperkte mogelijkheden voor groepsbijeenkomsten.

Dat goed voorbeeld goed doet volgen werd in 2021 op bestuurlijk niveau uitgedragen door de investering in het goede gesprek middels een tweedaagse bijeenkomst met bestuurders en teamvoorzitters. Tijdens deze heidagen, gericht op het verbeteren en verder versterken van de zijn samenwerkingsvragen geformuleerd.

Dit is rechtbank Den Haag:

Bestuursrecht | Belastingrecht

Geschillen tussen burgers en overheid.

Militaire ambtenarenzaken.

Handel

Civiele zaken beslechten tussen burgers, bedrijven en overheid.

Octrooizaken.

Kort geding en bodemzaken waarin de staat gedagvaard wordt.

Insolventies

Faillissementen en surseances van betaling.

Wettelijke schuldsaneringsregeling.

Toezicht houden op curatoren en bewindvoerders.

Pilot Schuldenrechter.

Strafrecht

Strafbare feiten berechten: van parkeerbonnen tot terrorismezaken.

Wet internationale misdrijven.

Wet Inlichtingen en Veiligheidsdiensten.

Familie & Jeugd

Jeugdstrafzaken, leerplichtzaken, civiele jeugdbeschermingszaken en WVGZ.

Internationale kindontvoeringen.

Familiezaken.

Alternatieve toegang tot de rechter voor zaken met kinderen.

Internationale familie- en burgerzaken.

Kanton

Arbeidsrecht, huurrecht en consumentenrecht.

Curatele, bewind en mentorschap.

Zittingslocaties in Den Haag, Leiden en Gouda.

Wijkrechters in Den Haag en Leiden.

Bedrijfsvoering

Veiligheid en toegankelijkheid.

Begeleiding van bezoekers.

Ondersteunen en adviseren

bestuur en teams.

- = ons werk
- = initiatieven voor maatschappelijke vraagstukken
- = exclusieve bevoegdheden

Dit vinden wij belangrijk:

samenwerken

kennis delen

sociale gedrevenheid

een open cultuur

verantwoordelijkheid nemen

Rechtspraak maakt samen leven mogelijk

Samen werken wij aan snelle, toegankelijke en deskundige rechtspraak.

Samen zijn wij de Haagse rechtbank.

Voorwaarden voor een rechtvaardige samenleving:

Eerlijke, onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak met duidelijke spelregels die voor iedereen gelden.
Niemand hoeft bang te zijn voor machtsmisbruik, willekeur of het recht van de sterkste.

Functies van de Rechtspraak:

Strafbare feiten berechten.

Geschillen beslechten van burgers en overheid.

Toezicht houden op personen, bedrijven en organisaties.

OVERIGE PRIORITEITEN

Verbeteren informatievoorziening en digitale toegankelijkheid

In 2021 is verder gegaan op de in 2020 ingezette koers om digitale voorzieningen te vergroten en versneld nieuwe diensten beschikbaar te stellen, met de nadruk op digitale toegankelijkheid.

Met het groene licht voor het project 'Digitale toegankelijkheid' (het papierloos werken met externen) is gestart met de digitale ontsluiting van de eerste zaakstromen.

Vanuit informatievoorziening bijdragen aan kortere doorlooptijden

Binnen onze rechtbank is geen digitaliseringsopgave gedefinieerd die specifiek ziet op het verkorten van doorlooptijden. Wel zijn er verschillende ontwikkelingen geweest die indirect kunnen bijdragen aan kortere doorlooptijden. Voorbeelden hiervan zijn met name het faciliteren van online zittingen, het realiseren van steeds meer scanfaciliteiten (digitale toegang, digitaal werkdoosier en het 'Programma Digitale Dossiers') en het opstellen van het lokale ICT-middelenbeleid (waarin onder meer de thuiswerkvoorzieningen zijn opgenomen).

Digitaal werkdoosier

Het digitaal werkdoosier (DWD) heeft tot doel een generiek digitaal werkdoosier te ontwikkelen voor de rechtsgebieden bestuursrecht, civiel recht en strafrecht.

Binnen de rechtbank Den Haag is in 2021 het Programma Digitale Dossiers van start gegaan, met als doel onder andere om het pad te definiëren dat per team/zaakstroom bewandeld moet worden om uiteindelijk het werken met het DWD te kunnen realiseren. Het Programma Digitale Dossiers heeft vanaf de start enige vertraging opgelopen door corona en onder andere de (on)mogelijkheid om fysiek te inventariseren. Wel zijn in 2021 de eerste scanopdrachten geformuleerd. Daarnaast is ter verdere voorbereiding op het DWD en in aansluiting op het rechtspraakbrede scanproces een hoogvolumescanner aangeschaft. De scanopdrachten zullen ons verdere inzichten geven in het uniforme proces van scannen en ons daaraan laten wennen. De inrichting en implementatie van het scanproces en de toepasselijke trainingen zijn voorbereid.

De vervolgstap van het Programma Digitale Dossiers zal zijn om op basis van de uit de inventarisatie verkregen informatie die processen te selecteren die we geheel kunnen digitaliseren.

Hierbij bekijken we alle aspecten, zoals het huidige werkproces, de primaire processystemen, het uniforme scanproces, de organisatie, de fysieke en digitale logistiek en bovenal de capaciteitsvraag op de korte en lange termijn. Voor 2022 willen wij dan ook uitbreiden met twee scanmedewerkers en komen tot twee hoogvolumescanners.

Het (deel)project DWD is binnen de rechtbank Den Haag duidelijk nog in de ontwikkelingsfase. In september 2021 is de landelijke pilot voorlopig stopgezet, aangezien er te veel zaken naar boven kwamen die toch nog uitgewerkt moesten worden.

Versterken personeelsbeleid

Medewerkers zijn het hart van de organisatie en zonder deskundige medewerkers geen goede rechtspraak. Voor een goed functionerende organisatie is het essentieel om kwalitatief goede, betrokken en vakbekwame medewerkers aan te trekken, te behouden, toe te rusten en te ontwikkelen. Juist in deze tijd, waarin bijvoorbeeld extra werkvoorraden zijn ontstaan als gevolg van corona, is het van belang om de juiste persoon op het juiste moment op de juiste plek te hebben. Met het oog hierop heeft de Rechtspraak enkele gerechtsoverstijgende projecten benoemd.

Versterken gerechtsoverstijgende strategische personeelsplanning

Met gerechtsoverstijgende personeelsplanning wil de Rechtspraak inzicht krijgen in de samenstelling van het personeelsbestand, de meerjarige personeelsbehoefte (kwantitatief en kwalitatief) en mogelijke onder- of overcapaciteit, zowel per gerecht als landelijk. Met dat inzicht wordt ingezet op het verbeteren van het integrale personeelsbeleid van de Rechtspraak en het versterken van de onderlinge samenwerking van de gerechten op het gebied van personeelsplanning en de inzet van medewerkers.

Binnen de rechtbank Den Haag zijn in 2021 reeds de eerste stappen gezet in strategische personeelsplanning (SPP). SPP wordt ingezet om op een systematische manier te komen tot wat wenselijke ontwikkelingen zijn voor de organisatie (vanwege omgevingsverandering, de organisatiewensen en veranderingen in het primaire proces) en de vertaling daarvan naar wat daarvoor nodig is als het gaat om kennis en kwaliteiten van de teams en van het personeel in de teams.

De managementteams van Team Familie, Team Jeugd- en Zorgrecht, Team Facilitair en Team Front hebben onder begeleiding van P&O-adviseurs deze stappen doorlopen. Zij keken naar hoe de teams zijn vormgegeven en welke kwaliteiten ze in huis hebben. Dit is afgezet tegen wat de teams nodig hebben om toekomstbestendig te zijn met het oog op de ontwikkelingen die we nu kunnen voorzien.

Op basis van deze informatie krijgen we inzicht in waar de verschillen zitten tussen wat wenselijk is en wat het team in de praktijk in huis heeft. Daaruit volgen actiepunten om als team mee aan de slag te gaan.

Loopbaanbeleid gerechtsambtenaren

Het is van belang om blijvend te investeren in de ontwikkeling van medewerkers. Dit zorgt er onder andere voor dat medewerkers duurzaam inzetbaar zijn en blijven, en dat de organisatie wendbaar is.¹

De rechtbank Den Haag heeft bijgedragen aan het loopbaanbeleid van gerechtsambtenaren door het aanbieden van loopbaangesprekken aan de hand van onder andere de TMA-methode (Talent Motivatie Analyse-methode). Deze gesprekken zijn aangeboden aan alle geledingen, zoals juridisch medewerkers, administratief medewerkers en de bedrijfsvoering. Verder neemt de rechtbank deel aan een projectgroep voor het bevorderen van de mobiliteit van administratief medewerkers vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), gericht op alle uitvoeringsorganisaties binnen het ministerie. In dit kader zijn online meet-and-greet-bijeenkomsten georganiseerd waar administratief medewerkers van de rechtbank aan deel konden nemen. Verder zijn activiteiten voorbereid om mobiliteit binnen de administraties te vergroten, zoals het aanbieden van opleidingen passend bij deze doelgroep en

¹ [Uitvoeringsagenda](#).

het aanbieden van de mogelijkheid van functieruil binnen een van de deelnemende uitvoeringsorganisaties van JenV.

Een aantal activiteiten (deelname aan een fysieke netwerkbijeenkomst en het organiseren van een talentenmarkt) konden vanwege corona geen doorgang vinden. Desondanks zijn er veel online alternatieven ontwikkeld, waardoor de activiteiten ten behoeve van loopbaanontwikkeling door corona geen noemenswaardige vertraging opliepen.

Het landelijke loopbaanbeleid van de Rechtspraak voor juridisch medewerkers zal naar verwachting, na instemming door de centrale ondernemingsraad (cor) en definitieve besluitvorming door het Presidenten-Raad Overleg (PRO), vanaf het eerste kwartaal van 2022 worden geïmplementeerd.

Versterken arbeidsmarktbeleid en -communicatie

De Rechtspraak heeft te maken met een aantal personele uitdagingen op middellange en lange termijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de vergrijzing van rechters, specifieke doelgroepen die moeilijk bereikbaar lijken en het ontbreken van een landelijk, overkoepelend arbeidsmarktbeleid.²

De rechtbank Den Haag heeft in 2021 geadviseerd op het landelijke beleid voor het project 'Versterken arbeidsmarktbeleid en -communicatie'. De rechtbank volgt dit landelijke beleid, waarbij lokaal maatwerk wordt toegepast.

Er is een eigen, lokale projectgroep voor arbeidsmarktbeleid en -communicatie opgericht, waaraan onze afdelingen Personeelsbeheer en Organisatie en Communicatie en Voorlichting deelnemen. Deze projectgroep heeft de uitvoeringsagenda en de landelijke uitkomsten van het arbeidsmarktbeleid en -communicatie uitgewerkt in een projectplan voor de rechtbank Den Haag. De vervolgstappen hiervoor zijn gepland voor 2022.

---

² Uitvoeringsagenda.

RESULTATEN UIT DE TEAMS

BESTUURSRECHT

In het bestuursrecht staan besluiten van de overheid centraal. Deze besluiten betreffen toekenningen van uitkeringen, belastingzaken, maar ook vergunningen of handhavingzaken. Er zijn twee teams Bestuursrecht, die verschillende deelgebieden behandelen. Team Bestuursrecht 1 behandelt zaken op het gebied van bijstand, zorg (inclusief maatschappelijke ondersteuning), sociale verzekeringen en omgevingsrecht. Team Bestuursrecht 2 behandelt zaken op het gebied van vreemdelingenrecht en (militair) ambtenarenrecht en varia. Daarnaast behandelt Team Belastingrecht alle zaken op het gebied van belastingen, toeslagen en studiefinanciering.

TEAMS BESTUURSRECHT 1 EN 2

Verkorten doorlooptijden (militaire) ambtenarenzaken

In dit verslagjaar slaagde Team Bestuursrecht 2 erin om uitspraak te doen in bijna alle beroepen van ambtenaren ingesteld krachtens de Militaire Ambtenarenwet 1931 (oud). Na de normalisering van de rechtspositie van de meeste ambtenaren in 2020, viel de instroom in 2021 terug van zo'n 320 tot ongeveer 100 tot 125 bestuursrechtelijke zaken van hoofdzakelijk medewerkers van de landelijke politie uit dit arrondissement en beroepen van alle (oud) militaire en burgerlijke defensieambtenaren. Voor de laatste is de militaire ambtenarenrechter van deze rechtbank uitsluitend bevoegd.

Vanaf het vierde kwartaal van 2021 werd bij de ontvangstbevestiging van een beroep aan de ambtenaar en de werkgever het voornemen meegedeeld dat binnen 6 maanden uitspraak zou volgen. In vergelijking met de daarvoor geldende gemiddelde afdoeningstijd van soms wel 14 maanden betekende dat een verkorting met 8 maanden.

Administraties teams Bestuursrecht

Projecten met betrekking tot het verkorten van de doorlooptijden vroegen veel flexibiliteit van de administratief medewerkers. Voor deze stroom zaken werd een geheel eigen werkinstructie gevolgd die andere brieven, termijnen en afwijkende handelingen met zich meebracht.

De administraties hebben verder clusterbreed, in samenwerking met collega's van Team Bestuursrecht van rechtbank Rotterdam, een pilot gedraaid met stevigere dossieromslagen.

Beide rechtbanken gebruiken nu alleen nog deze stevigere omslagen. Daarnaast heeft Team Bestuursrecht als eerste team van de rechtbank labelprinters aangeschaft voor de stickers voor aangetekende post.

In het kader van uniforme werkinstructies en een bredere samenwerking tussen de verschillende administraties uit het cluster Bestuursrecht was er ook aandacht voor de werkprocessen. In samenwerking met de adviseur bedrijfsvoering zijn de werkprocessen bijna allemaal vastgesteld en vastgelegd. Hier zal in 2022 mee worden doorgedaan, waarna de werkinstructies zullen volgen.

Ook bij de administraties is weer een stap gemaakt in de digitalisering. Met de verdwijning van de fax in het vooruitzicht en door het thuiswerken van collega's uit het inhoudelijke team is er steeds vaker gebruik gemaakt van het (veilig) mailen.

Bij de Vreemdelingenkamer is het dit jaar mogelijk geworden om reguliere zaken digitaal in te dienen. Samen met de stroom digitale zaken die zij al hadden, zorgde dit ervoor dat er dit jaar structureel thuisgewerkt kon worden door één medewerker per dag. Bij de overige afdelingen is thuiswerken moeilijker, maar ook medewerkers van die afdelingen kunnen bij onvoorziene omstandigheden voor een

deel thuiswerken door gebruik te maken van scannen en mailen.

Al met al is het een bewogen jaar geweest voor de administraties dat zij met elkaar, door hun flexibiliteit en inzet, samen tot een succes hebben gemaakt.

Spraakmakende zaken

Voorzieningenrechter

[Zoutwinningszaak, ECLI:NL:RBDHA:2021:13143](#)

Bij de rechtbank Den Haag is medio 2021 een grote zaak binnengekomen, niet alleen wat betreft omvang, maar zeker ook wat betreft maatschappelijk belang. Het betreft – kort gezegd – winningsactiviteiten van magnesiumzout in Borgercompagnie, gemeente Veendam in Groningen door het bedrijf Nedmag B.V. Vanaf 1972 wordt in Borgercompagnie magnesiumzout gewonnen. Dit gebeurt door middel van zogenoemde winningsputten of cavernes. Om zout te mogen winnen moet je (net als voor gaswinning) toestemming hebben van de Nederlandse staat, meer in het bijzonder van de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Het bedrijf legt een

‘winningsplan’ voor, waarop de minister van EZK een besluit neemt.

Nedmag B.V. heeft in 2018 een geactualiseerd winningsplan opgesteld en dit bevat onder meer een verzoek om instemming aan de minister van EZK om door te mogen gaan met het actief winnen uit twee oude putten (TR-9 en VE-3) en om vier nieuwe winningsputten aan te mogen leggen.

De eisende partijen zijn niet blij met de zoutwinning, feitelijk om dezelfde redenen als bij de zaken rondom gaswinning. Het gaat dan om aspecten van bodemdaling, bodemtrilling, verzakkingen, schade et cetera. Omdat er ook drie verzoeken om een voorlopige voorziening zijn ingediend, heeft de voorzieningenrechter zich in november 2021 over deze lastige materie moeten buigen. In juni 2022 staat de behandeling van de bodemzaken gepland.

De voorzieningenrechter heeft het verzoek met betrekking tot het instemmingsbesluit deels toegewezen en heeft dit besluit bij wijze van voorlopige voorziening geschorst voor zover dat betrekking heeft op de actieve winning van magnesiumzout uit (de oude) caveerne TR-9. Nedmag mag niet opnieuw beginnen met zout winnen uit een put in de buurt van zoutholtes waar in 2018 een grote lekkage is ontstaan. Het ministerie was gewaarschuwd door toezichthouder SodM (Staatstoezicht op de Mijnen) om de actieve productie uit de put TR-9 niet toe te staan, maar negeerde dat advies. De voorzieningenrechter heeft het voorzorgbeginsel laten prevaleren boven het economisch belang. Eerst moet de beroepsprocedure worden afgewacht.

De minister van EZK heeft hierop positief beslist (het instemmingsbesluit).

[Evacuatie Afghaanse gezinnen, ECLI:NL:RBDHA:2021:14351](#)

Bijna iedereen heeft de beelden op het journaal gezien van de val van Kabul in augustus 2021. Op 9 december 2021 komt de daarmee gepaard gaande evacuatie aan de orde in de zittingszaal van de voorzieningenrechter in Den Haag. Aan de orde is de vraag of de toezegging van de Nederlandse overheid aan drie Afghaanse gezinnen om hen uit Afghanistan te evacueren en de weigering om een ander Afghaans gezin te evacueren overheidshandelingen zijn die de gezinnen kunnen afdwingen respectievelijk aanvechten bij de bestuursrechter. De Nederlandse staat stelt van niet, omdat er geen sprake zou zijn van een publiekrechtelijke rechtshandeling door het ontbreken van een wettelijke grondslag. De Afghaanse gezinnen stellen dat die wettelijke grondslag er wel is en gestoeld moet worden op de motie-Belhaj, de tolkenregeling of de Vreemdelingenwet. De voorzieningenrechter heeft op 23 december 2021 bepaald dat een wettelijke grondslag voor evacuatie ontbreekt en van publiekrechtelijke rechtshandelingen geen sprake is. De motie-Belhaj is slechts een politiek-bestuurlijke uitspraak, de tolkenregeling zijn werkafspraken en de Vreemdelingenwet gaat niet over (hulp bij) het uitreizen van vreemdelingen uit hun eigen land maar beperkt zich tot de toelating en het verblijf van vreemdelingen in Nederland. Dit betekent dat er geen sprake is van een besluit of een feitelijke

handeling die de Vreemdelingenwet daarmee gelijkstelt en dat de Afghaanse gezinnen zich niet tot de bestuursrechter, maar tot de burgerlijke rechter moeten wenden.³

[Vaccinatieplicht missie Defensie, ECLI:NL:RBDHA:2021:15534](#)

Verzoekster heeft een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening ingediend bij de bestuursrechter. Zij heeft mondeling te horen gekregen dat haar order om deel te nemen aan een missie van Defensie is ingetrokken. De missie hield onder meer in dat eiseres meerdere maanden van huis zou zijn met een schip en daarbij veertig landen aan zou doen. Omdat het schip op zeer korte termijn zou vertrekken, was er dusdanig spoedeisend belang dat de voorzieningenrechter de zaak niet op zitting heeft behandeld. Partijen hebben schriftelijk hun standpunten naar voren gebracht. De voorzieningenrechter heeft zich vanwege deze korte tijd beperkt tot een belangenafweging.

De reden voor de intrekking van de order is dat verzoekster zich niet heeft laten vaccineren met het vaccin tegen corona. Verzoekster had kortgezegd gewetensbezwaren bij vaccinatie. De voorzieningenrechter vond dat Defensie de redenen achter en de wijze van totstandkoming van de vaccinatieplicht voor deze missie voldoende uitgelegd heeft. Defensie heeft op basis van de Wet immunisatie militairen

³ De burgerlijke kortgedingrechter heeft bij uitspraak van 17 januari 2022 de vorderingen van de Afghaanse gezinnen om de Nederlandse staat op te dragen hen zo snel als mogelijk te evacueren vanuit Afghanistan op inhoudelijke gronden afgewezen.

vaccinaties tegen corona verplicht gesteld voor militairen in, of bestemd voor, missiegebieden waarin de operationele medische keten niet is ingericht op coronapatiënten. Door vaccinatie van alle militairen van de missie wil Defensie bereiken dat de gezondheidsrisico's die samenhangen met corona zoveel mogelijk worden teruggebracht, om zo de beperkte medische middelen aan boord niet onnodig te belasten, onafhankelijk te zijn van zogenaamd Host Nation Support en de voortzettingsrisico's voor de missie als geheel zo veel mogelijk weg te nemen. Hoewel verzoekster aangeboden heeft mee te willen werken aan een antistoffentest neemt dat het risico op besmetting nog niet weg. Het schip zal vele landen aandoen en verzoekster zal niet alleen in contact komen met de overige, wel gevaccineerde bemanningsleden. Indien er een besmetting plaatsvindt, zal een zwaar beroep gedaan worden op de voor het schip beschikbare medische voorzieningen en is repatriëring zeer moeizaam. Daarbij bestond voor verzoekster de mogelijkheid haar bezwaren tegen vaccinatie voor te leggen aan de Commissie Gewetensbezwaren Immunisatie Militairen. De door verzoekster gevraagde voorziening is verstrekkend van aard aangezien het Defensie voor een voldongen feit zou plaatsvinden. Voor het treffen van zo een verstrekkende voorziening is vereist dat het evident is dat het besluit onrechtmatig is of als de belangen van verzoekster dermate zwaar moeten wegen. Dit is de voorzieningenrechter niet gebleken. De gevraagde voorziening is dan ook afgewezen. Verzoekster heeft hierdoor geen deel kunnen nemen aan deze missie.

Bodemzaken

['Goudse Kerk', ECLI:NL:RBDHA:2021:5004](#)

Naast omvangrijke zaken over het verlenen of weigeren van omgevingsvergunningen komen handavingskwesies ook veel voor binnen de teams Bestuursrecht. Een interessante zaak uit 2021 betreft de door B en W van Gouda opgelegde spoedeisende bestuursdwang voor het slopen van de Turfmarkt-kerk. Volgens verweerder was dit nodig om direct instortingsgevaar weg te nemen. De rechtbank heeft STAB als deskundige ingeschakeld. STAB kwam – anders dan de adviseurs van verweerder – tot de conclusie dat er geen direct gevaar bestond dat het gebouw zou instorten en dat er ook geen direct gevaar voor de omgeving van het gebouw was. De rechtbank heeft het rapport van STAB aan haar oordeelsvorming ten grondslag gelegd. Daarbij heeft de rechtbank benadrukt dat zij begrip heeft voor het feit dat verweerder meende dat ingrijpen nodig was, omdat de in zijn opdracht uitgebrachte onderzoeksrapportages de indruk wekten dat sprake was van een gevaarlijke situatie die om onmiddellijk ingrijpen vroeg. De rechtbank kon er echter niet aan voorbijzien dat door STAB achteraf is geconcludeerd dat de rapportages waarop verweerder zijn besluitvorming heeft gebaseerd, zowel naar inhoud als naar wijze van totstandkoming niet kunnen worden onderschreven. Het besluit tot het toepassen van spoedeisende bestuursdwang kon daarom niet in stand blijven. Hetzelfde geldt voor de kostenverhaalsbeschikking.

Wet natuurbescherming (Wnb)

Team Bestuursrecht behandelt regelmatig zaken betreffende de Wet natuurbescherming. Daarbij gaat het vaak om stikstofproblematiek, maar er zijn ook een aantal Interessante zaken die zien op de bestrijding van schade veroorzaakt door dieren, zoals vossen, konijnen, knobbelzwanen en damherten. Schadebestrijding en beheer vinden plaats op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. In de Wnb zijn voor verschillende soorten dieren verboden opgenomen om deze opzettelijk te doden en is voorzien in de bevoegdheid voor de minister en Provinciale Staten om (landelijk respectievelijk provinciaal) vrijstelling van deze verboden te verlenen, onder meer in het kader van schadebestrijding. Deze vrijstellingen leiden ertoe dat soorten als de Canadese gans, de houtduif, de kauw, de zwarte kraai, de vos, het konijn (landelijk) en knobbelzwanen (provinciaal) in het kader van schadebestrijding opzettelijk mogen worden gedood. Een van de voorwaarden om vrijstelling te verlenen van het verbod opzettelijk te doden, is dat de soort schade veroorzaakt. Verder moet onder meer zijn voldaan aan de voorwaarden dat er geen andere bevredigende oplossing is, en geen sprake is van een verslechtering van de staat van instandhouding. Voor uitspraken over konijnen en knobbelzwanen, zie [ECLI:NL:RBDHA:2021:200](#) (konijnen) en [ECLI:NL:RBDHA:2021:33](#) (knobbelzwanen).

Subsidieverlening op grond van de NOW-3, ECLI:NL:RBDHA:2021:7216

Deze uitspraak is interessant gelet op de discussie over het evenredigheidsbeginsel en de toetsing daarvan door de bestuursrechter. Het betreft een zaak over de NOW 3. De NOW 3 is een noodmaatregel en heeft hierdoor noodgedwongen een generiek karakter. Dat betekent ook dat bij de uitvoering van deze regeling niet steeds maatwerk – bijvoorbeeld voor seizoensbedrijven – kan worden geboden. De minister heeft de seizoensproblematiek onderkend. Bij de totstandkoming van de regeling heeft de minister voldoende toegelicht dat met het oog op de uitvoerbaarheid van de regeling niet kan worden afgeweken van de referentiemaand juni 2020. Met de NOW 3 is getracht voor een langere periode rust en zekerheid te creëren voor werkgevers. Hoewel de NOW 3 voor sommige werkgevers, zoals sportclubs met een seizoensgebonden competitie als eiseres, nadelig kan uitpakken doordat zij geen representatief voorschot kunnen ontvangen, is de rechtbank, in aanmerking nemend de uitdrukkelijke weging en keuzes van de minister, van oordeel dat de in de onderhavige procedure gegeven toepassing van artikel 16, tweede lid, van de NOW 3 niet strijdig is met het evenredigheidsbeginsel. Gelet op kamerstukken is naar het oordeel van de rechtbank evenmin sprake van strijd met het motiveringsbeginsel.

Te hoge AVG-boete voor Haags ziekenhuis?, ECLI:NL:RBDHA:2021:3090

Team Bestuursrecht 2 deed op 31 maart 2021 uitspraak in een zaak over de eerste boete die in Nederland is uitgedeeld wegens overtreding van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De AVG geldt sinds 25 mei 2018 en geeft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) de bevoegdheid om hoge geldboetes uit te delen als de privacyregels worden overtreden. De aanleiding voor de boete was een kwestie die destijds veel aandacht kreeg van de media. Het patiëntendossier van een bekende Nederlander was namelijk onnodig ingezien door tientallen medewerkers van een Haags ziekenhuis. De AP heeft een onderzoek ingesteld en vervolgens een geldboete en een last onder dwangsom opgelegd aan het ziekenhuis. Het ziekenhuis had volgens de AP niet genoeg maatregelen genomen om de persoonsgegevens van patiënten te beschermen. Zo had het ziekenhuis de zogenoemde tweefactor-authenticatie niet ingevoerd en controleerde het ziekenhuis de logging van de toegang tot de patiëntendossiers niet regelmatig. De rechtbank heeft geoordeeld dat de AP een boete en een last onder dwangsom mocht opleggen, maar dat de boete van € 460.000,- te hoog was. De rechtbank heeft de boete teruggebracht naar € 350.000,-. De rechtbank vond het namelijk van belang dat het ziekenhuis wel een aantal maatregelen heeft genomen om te voorkomen dat persoonsgegevens

TEAM BELASTINGRECHT

Het team behandelt zaken op het terrein van lokale en rijksbelastingen, toeslagen en studiefinanciering.

Spraakmakende zaak

Uitspraak van de meervoudige kamer (MK) van 19 augustus over de [Tijdelijke tegemoetkomingsregeling KO \(TKO\) \(SGR 20/7360\)](#). Geoordeeld wordt dat de toepassing van artikel 5 van de TKO in dit geval leidt tot een kennelijk onredelijke uitkomst, waarbij eiseres minder dan een derde van de door haar betaalde eigen bijdrage gecompenseerd krijgt. De overweging is dat de nadelige gevolgen voor eiseres van de strikte toepassing van artikel 5 van de TKO niet in verhouding staan tot het met artikel 5 van de TKO te dienen doel. Het artikel moet dus niet toegepast worden.

Toeslagenaffaire

De landelijke Werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken bezocht het team online op 10 mei 2021. Het team heeft aan deze werkgroep voor het eindverslag een kwalitatieve analyse van de eigen jurisprudentie kinderopvangtoeslag aangeleverd. De analyse laat zien dat het team tientallen uitspraken heeft gedaan waarin gepoogd is de harde effecten van de 'alles of niets'-jurisprudentie te verzachten en maatwerk is geleverd.

in het digitale patiëntendossier worden ingezien door onbevoegde medewerkers. Ook heeft het ziekenhuis nog tijdens de bezwaarfase alsnog de tweefactorauthenticatie ingevoerd en de logging geïntensiveerd. De door het ziekenhuis getroffen

maatregelen tonen volgens de rechtbank in ieder geval de bereidwilligheid om met de problematiek in de organisatie aan de slag te gaan en nuanceren de nalatigheid die het ziekenhuis wordt verweten.

Bureau 8:54

Het bureau 8:54 is het bureau dat belast is met de griffietaken van de toepassing van artikel 8:54 | Algemene wet bestuursrecht.

Het project 'Werkbeschrijvingen bureau 8:54' is opgestart. Begin januari 2021 is de hoofdwerkbeschrijving bureau 8:54 opgeleverd en vervolgens zijn in 2021 nagenoeg alle verschillende procedures beschreven, aan de hand van werkinstructies (stroomschema's) met een bijbehorende toelichting. Met het bureau 8:54 is een start gemaakt met het gebruik van Schrijfhulp.

Belastingdienst

Tijdens een ketenoverleg met de Belastingdienst op 31 maart 2021 is onder meer gesproken over geheimhouding (8:29 Awb), het verzoek van de Belastingdienst om niet tegelijkertijd de stukken en het verweer op te vragen, de gevolgen van de naderende digitale toegankelijkheid en het toelaten van procespartijen in coronatijd.

Corona

Vanaf de zomer zijn de fysieke zittingen weer opgepakt, en waar nodig online zittingen en hybride zittingen gehouden. Hoewel vaak de voorkeur gegeven wordt aan een volledige fysieke zitting, wordt de online/hybride zitting als een goed alternatief ervaren en is het in sommige situaties ook een uitkomst gebleken (partij in het buitenland, coronabesmettingen bij rechter/griffier of partijen).

Corona heeft gezorgd voor een vertraging in de procedures en een opgelopen werkvoorraad. Er is een projectteam 'Tijdige rechtspraak' opgericht, dat zich richt op meer schriftelijke afdoening en het verbeteren van de communicatie aan partijen (aanpassing brieven).

- Twee gepensioneerde rechters hebben in 2021 nog vele zittingen gedaan.
- We zijn gewend geraakt aan thuiswerken en online overleggen. Ook de administratie is begonnen met thuiswerken (zie verder).

Met de inwerkingtreding van de Code Zaaktoedeling op 1 april 2021 is de werkwijze in het team daarop aangepast.

Stagiair(e)s

Vier stages die door de coronapandemie zijn onderbroken of niet konden doorgaan, vonden in 2021 alsnog doorgang, en op 1 december van het afgelopen jaar zijn twee nieuwe WO-stages gestart. Als onderdeel van hun opleiding ontving de rechtbank raadsheren in opleiding uit Amsterdam en Den Haag voor een rechtbankstage van drie maanden.

WOZ-cursus

Vanuit de vakgroep LOWOZ (voor jurisprudentieoverleg over de Wet Waardering onroerende zaken en lokale heffingen) is in het najaar van 2021 een WOZ-cursus georganiseerd. Naast rechters en juridisch medewerkers van de rechtbank Den Haag namen ook collega's van het gerechtshof Den Haag en rechtbank Rotterdam deel aan deze cursus. Vooraf heeft de cursusleider bij de deelnemers geïnventariseerd welke onderwerpen/vragen tijdens de cursus aan bod zouden moeten komen. Daarbij is specifiek gevraagd naar (al dan niet lastige) vraagstukken die (regelmatig) bij de dagelijkse werkzaamheden voorkomen.

Kostenbesparing

In 2021 is aan de administraties gevraagd om mee te helpen aan het verminderen van de portokosten. Binnen onze administratie is medio 2021 een kostenbesparende werkwijze doorgevoerd. Poststukken aan eenzelfde partij sparen wij per dag op en versturen wij zo veel mogelijk in één envelop. Dit doen we ook voor aangetekende post.

CIVIEL RECHT

TEAM HANDEL

In het civiel recht gaat het om conflicten tussen particulieren onderling, organisaties onderling en tussen particulieren en organisaties. Team Handel behandelt civiele handelsrechtzaken en is onderverdeeld in drie secties: Bodem, Kort Geding en Intellectueel Eigendom. Team Insolventies richt zich op het schuldenrecht.

Korte gedingen corona

Er zijn in 2021 weer diverse kort gedingen met betrekking tot corona aanhangig gemaakt tegen de Staat: over de afname van PCR-testen, het vaccinatiebeleid, de avondklok, de verplichting van de mondkapjes, de openstellingen van horeca en mkb en het coronatoegangsbewijs. De sectie Kort Geding heeft hierdoor een zeer hoge werkbelasting ervaren.

Kwaliteit

Op het gebied van kwaliteit zijn een aantal cursussen en workshops gevolgd, zoals: intervisie voor de RA en GA, jurisprudentieoverleg en digitale communicatie. Er waren twee lezingen op het gebied van het schrijven van een modern vonnis en klare taal. Ook is een cursus digitale veiligheid en vindbaarheid aangeboden, die door veel medewerkers is gevolgd.

Projecten

Mediation

Door corona is de wachttijd voor de mondelinge behandeling van zaken opgelopen. Door mediation een onderdeel te maken van de te voeren regie op zaken en dus vroegtijdig in te zetten, kunnen bepaalde zaken worden opgepakt terwijl ze wachten op een inhoudelijke zitting. Hierdoor krijgen partijen mogelijk sneller duidelijkheid en wordt een duurzame uitkomst beoogd.

Tijdige rechtspraak

In het kader van tijdige rechtspraak heeft de werkgroep 'Doorlooptijden' een 'Week van de verdelingen' als versneller ingezet. In zo'n week zijn allemaal verschillende verdelingszaken op zitting gepland waarbij het belangrijkste onderwerp de verdeling van een gezamenlijke woning was. Evaluatie na deze week leverde op dat er meer zaken dan normaal zijn afgehandeld en vrijwel alle zaken ook afgerond zijn. Hierin hoeven geen vonnissen meer te worden geschreven. De conclusie is dat het clusteren van zaken met hetzelfde onderwerp een goede versneller kan zijn.

Spraakmakende zaken

Team Handel heeft in 2021 in totaal 4.457 zaken afgehandeld. Hieronder een greep daaruit:

Klimaatzaak tegen Royal Dutch Shell plc, uitspraak 26 mei 2021

Royal Dutch Shell plc moet van de rechtbank het gezamenlijk jaarlijks volume (doen) beperken van alle CO₂-emissies die verbonden zijn aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van de Shell-groep. Het volume moet aan het eind van het jaar 2030 ten minste netto 45% minder zijn in vergelijking met het niveau van het jaar 2019.

De zogenoemde WODKA-zaak, uitspraak 16 juni 2021

Deze zaak gaat over in totaal 25 nationale woord- en beeldmerken voor STOLICHNAYA en MOSKOVS-KAYA in dertien landen: Italië, Zwitserland, Frankrijk, Noorwegen, Denemarken, Zweden, Spanje, Portugal, Tsjechië, Polen, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Cyprus, en over het Benelux-woordmerk en het Benelux-beeldmerk SPI. De rechtbank oordeelt dat FKP rechthebbende is op de merken STOLICHNAYA en MOSKOVSKAYA in zes van de dertien landen: het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Cyprus, Zweden,

Italië en Tsjechië. Voor het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Cyprus, Zweden en Tsjechië zijn de inbreukvorderingen van FKP toegewezen.

In Italië is de situatie anders dan in voornoemde landen, omdat Spirits in het land wodka verhandelt onder tekens die geen inbreuk maken op de Italiaanse merken waarvan de rechtbank heeft bepaald dat FKP daarop rechthebbende is. In de overige zeven landen (Zwitserland, Frankrijk, Noorwegen, Denemarken, Spanje, Portugal en Polen), blijven de merken op naam van Spirits geregistreerd. De SPI-Benelux-merken worden nietig verklaard.

TEAM INSOLVENTIES

Team Insolventies concentreert zich op het schuldenrecht: alle zaken met betrekking tot faillissementen, surseances van betalingen, de homologatie van onderhandse akkoorden (WHOA), en schuldsaneringsregelingen (Wsnp). Een door de rechtbank benoemde rechter-commissaris houdt toezicht op de – ook door de rechtbank benoemde – curator of bewindvoerder.

Corona

De coronacrisis heeft in 2021 niet tot een toename van het aantal faillissementen geleid. Het aantal uitgesproken faillissementen was historisch laag. Daarmee sluit de rechtbank Den Haag aan bij het landelijke beeld. Op het terrein van de uitgesproken schuldsaneringsregelingen heeft de tendens van de afgelopen jaren zich doorgezet. Het aantal schuldsaneringsregelingen is opvallend afgenomen. Op het terrein van de WHOA-zaken heeft de rechtbank Den Haag de eerste verzoeken via digitale zittingen meervoudig behandeld en afgedaan. Team Insolventies heeft in 2021 geen achterstanden opgelopen.

Overige teambrede projecten en ontwikkelingen

Team Insolventies is een relatief klein team, waarin circa 25 collega's (rechters, juridische ondersteuning en griffie) op een plezierige wijze met elkaar samenwerken. Kwaliteit, flexibiliteit en innovatie staan hoog in het vaandel. Net als de doelstellingen van het meerjarenplan van de rechtbank.

Demonstranten bij de rechtbank voor aanvang van een bodemprocedure van onder meer vrouwenrechtenorganisatie Bureau Clara Wichmann tegen de Nederlandse staat

Een aantal prioriteiten en projecten is met veel enthousiasme opgepakt door de medewerkers.

- *Tijdige rechtspraak*: Er is een concreet en ambitieus plan opgesteld dat goed wordt gemonitord door de opstellers ervan. Het team wordt met regelmaat geïnformeerd over de stand van zaken.
- *Klare taal*: Alle rechters en juridisch medewerkers volgden in 2021 een intensieve training in klare taal. Het geleerde wordt ook direct in praktijk gebracht: alle modellen (vonnissen, beschikkingen, brieven) worden in de loop van 2022 herschreven in begrijpelijke taal.
- *Digitalisering Wsnp-dossiers*: In het voorjaar van 2021 is de laatste hand gelegd aan het digitaliseren van alle schuldsaneringsdossiers. Zij zijn nu voor medewerkers én bewindvoerders op te halen in het Toezicht-systeem. Dit maakt dat kernonderwerpen van het werk van het team gedigitaliseerd zijn.
- *Voorlichtingsbijeenkomsten*: In het voorjaar van 2021 zijn voor afdelingen schuldhulpverlening van gemeenten uit het arrondissement Den Haag digitale voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over de praktijk van de rechtbank en het belang van goede verzoekschriften.
- *Curatorenbijeenkomst*: Eind 2021 is een interactieve, online curatorenbijeenkomst georganiseerd, waaraan het hele team en een grote vertegenwoordiging van de Haagse curatoren

- deelnamen. Hoofdthema's waren mediation in insolventiezaken en een praktijk van het horen van betrokkenen voorafgaand aan het verlenen van eventuele procesmachtiging door de rechter-commissaris aan een curator.
- *Bijstandverlening aan Team Kanton*: Gedurende het hele jaar is er teamoverstijgend werk verricht voor Team Kanton Den Haag op het terrein van curatele, bewind en mentorschapszaken. Zo wikkelde een rechter-commissaris een massa-onslagzaak af ten aanzien van een disfunctionerende bewindvoerder.
- *Fraude in faillissementen*: Een juridische stagiair heeft onderzoek gedaan naar fraude elementen in de lopende faillissementen. Zij kwam tot de conclusie dat in ruim 22% van de faillissementen fraude-aspecten aan de orde zijn die om tijd en aandacht van de rechter-commissarissen en curatoren vragen.

Spraakmakende zaken

Binnen het toezicht op de lopende en nieuwe faillissementen speelden uiteenlopende interessante kwesties.

Diverse voorbeelden van coronafaillissementen deden zich voor. Dan ging het om restaurants, evenementenbedrijven en ondernemingen in de toeristische sector. Een auberginekweker had door de enorm gestegen gasprijs zijn financiering niet meer op orde en werd in staat van faillissement

verklaard. Verder zijn er meerdere WHOA-trajecten opgestart en afgerond. Op basis van deze nieuwe wet, die sinds 1 januari 2021 in werking is getreden, kunnen ondernemingen in zwaar weer met schuldeisers een akkoord overeenkomen dat op verzoek door de rechtbank kan worden gehomologeerd. De onderneming krijgt dan weer nieuw perspectief. Soms wordt in dit soort trajecten op basis van de Faillissementswet een herstructureringsdeskundige of observator namens de rechtbank benoemd, die de rechtbank adviseert over te nemen beslissingen. Een spraakmakend voorbeeld van een dergelijk traject betreft de WHOA-procedure van de Haagse voetbalclub ADO Den Haag. Dit traject loopt door tot in 2022. In enkele gevallen werd binnen lopende faillissementen mediation als instrument ingezet. De kwaliteit van de schuldhulpverlening bleef ook in 2021 een aandachtspunt van het team. De afwijzing van een dwangverzoek, ingediend door de gemeente Delft, haalde de landelijke nieuwsmedia. De rechtbank overwoog: 'Dat het verzoek wordt afgewezen, is niet aan verzoekers toe te rekenen, maar vindt direct haar oorzaak in een zeer gebrekkig schuldhulptraject van de gemeente Delft, dat zowel inhoudelijk als voor wat betreft het tijdverloop niet als deugdelijk kan worden aangemerkt.' Naar aanleiding van dit vonnis heeft de gemeente Delft kort daarna een intern verbetertraject opgestart en haar werkprocessen aangepast.

FAMILIE & JEUGD- en ZORGRECHT

TEAM FAMILIE

Team Familie behandelt civiele zaken over familiekwesies zoals echtscheiding, alimentatie, omgangsregelingen, verdeling en afwikkeling van het huwelijkse vermogen, adoptie en draagmoederschap. Daarnaast buigt het team zich ook over zaken die strikt genomen tot het werkterrein van andere teams behoren, maar die raken aan het familierecht. Zo deed het team voor Team Handel zaken over de Rijkswet op het Nederlandschap en voor Team Bestuursrecht zaken over de Wet tijdelijk huisverbod. Daarnaast worden ook zaken van Team Jeugd- en Zorgrecht behandeld, wanneer er naast een jeugdbeschermingsprocedure ook een familieprocedure aanhangig is. Zo kan een en dezelfde rechter adequaat de zaken behandelen en hoeven partijen maar één keer naar de rechtbank te komen. Rechters uit Team Familie doen ook zaken op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en de Wet zorg en dwang, met ondersteuning van juridisch medewerkers van Team Jeugd- en Zorgrecht.

Tijdige rechtspraak

Begin 2021 is Team Familie het project 'Tijdige rechtspraak' gestart met het opzetten van een projectgroep waaraan rechters, juridisch medewerkers en (juridisch) administratief medewerkers deelnemen. Per werkstroom zijn de werkprocessen

van binnenkomst van de zaak tot uitstroom van de zaak doorgenomen. In een plan van aanpak zijn verbeteringen voorgesteld en versnellers voorgesteld. Deze worden besproken in de teamoverleggen. De versnellers zijn inmiddels grotendeels doorgevoerd. Daarnaast heeft Team Familie gebruik mogen maken van de landelijke inloopkamer, die in 2021 al 116 Haagse alimentatiezaken heeft afgedaan. Naast afname van de voorraad alimentatiezaken kwam er hierdoor ook ruimte om meer zaken uit andere werkstromen te behandelen en daarmee achterstanden in te lopen. Het project 'Tijdige rechtspraak' bevordert de samenwerking tussen alle geledingen binnen het team. Hierdoor leren de teamleden elkaar beter kennen, krijgen zij inzicht in elkaars werk, leren ze van elkaar en werken zij samen aan de verhoging van de kwaliteit van het team.

Project 'Doen'

De administratie van Team Familie heeft dit jaar het project 'Doen' afgerond. In wisselende samenstellingen hebben administratief medewerkers samen met collega's van Team BO&A (Bestuursondersteuning en Advisering) voor alle werkstromen een nieuwe procesbeschrijving gemaakt. Op basis van de procesbeschrijvingen worden de werkinstructies gemaakt, die aan ieder deelproces kunnen worden gekoppeld. Door de gezamenlijke inzet van alle medewerkers van de administratie zijn de procesbeschrijvingen en werkinstructies weer up-to-date, wat van groot belang is voor de kwaliteit.

Pilot gezamenlijke toegang ouders

Team Familie ontwikkelde samen met familierechters van rechtbank Oost-Brabant in het kader van maatschappelijk effectieve rechtspraak een nieuwe procedure. Ouders kunnen zich nu, met een gezamenlijke advocaat of ieder met hun eigen advocaat, met één gezamenlijk stuk tot de familierechter wenden om hun conflict op te lossen. De zaak komt binnen zes weken op zitting en wordt behandeld in een speciaal daartoe ingerichte zittingszaal. De verwachting is dat dit gezamenlijk optrekken van de ouders en de snelle rechtelijke interventie in de zaal waarbij de ouders elkaar kunnen aankijken en het gesprek onder de leiding van de rechter met elkaar voeren, verdere escalatie binnen de gerechtelijke procedure voorkomt of in ieder geval beperkt. Het achterliggende doel daarbij is het voorkomen en verminderen van de schadelijke gevolgen voor kinderen van (hoogoplopende) conflicten tussen de ouders.

PROCEDURE GEZAMENLIJKE TOEGANG OUDERS

IN HET KORT

<p>Welke zaken? Vrijwel alle zaken van ouders met minderjarige kinderen, die ook de samenwoners, waarbij het geschil niet per se over het kind hoeft te gaan.</p> <p>Waarborgen Iedere partij kan op elk moment de keuze maken om door te procederen op tegenspraak. Ook staat hoger beroep open.</p>	<p>Fase 1 Indiening</p> <ul style="list-style-type: none"> • verslakt tot slechtste • digitale formulier digitaal indienen <p>Fase 2 Beoordeling door rechtbank</p> <ul style="list-style-type: none"> • is het formulier volledig ingevuld? • zijn de bijlagen aanwezig? • zijn de handtekeningen goed? • is de zaak geschikt? <p>Fase 3 Naar de zitting</p> <ul style="list-style-type: none"> • PGTO zaak indienen → binnen 6 weken op zitting 	<p>Voordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de-escaleren van het geschil tussen de ouders • positie kind wordt versterkt • snelheid: binnen 6 weken op zitting • meer tijd voor uitgebreide behandelplan op zitting • één gezamenlijk processtuk (deelnemersformulier) • lang tussen-zegg en recht • halvering griffiegeld
---	---	---

Meer informatie:
www.rechtspraak.nl/pilot-pgto

Rechtsbank Oost-Brabant
Vragen?
088-3611840
griffie team Familie & Jeugdrecht

Rechtsbank Den Haag
Vragen?
PGTO mailbox:
pgto-fb-dhr@rechtspraak.nl

De pilot is op 1 april 2021 van start gegaan en heeft al in een aantal zaken tot een snelle effectieve oplossing geleid. Door corona vond de feestelijke opening en informatiemiddag voor de familierechtadvocaten plaats op 28 oktober 2021.

Bureau Liaisonrechter Internationale Kinderbescherming

Binnen Team Familie is een liaisonrechter. Zij wordt ondersteund door het Bureau Liaisonrechter. Het Bureau is het aanspreekpunt voor buitenlandse rechters die een Nederlandse rechter willen raadplegen in grensoverschrijdende familie zaken en vice versa.

Het Bureau Liaisonrechter organiseert regelmatig informatiebijeenkomsten voor familieteam van andere rechtbanken en hoven en voor ketenpartners.

Spraakmakende zaken

Internationale Kinderontvoeringszaken

De rechtbank Den Haag behandelt als enige rechtbank internationale kindervervoeringszaken. Team Familie heeft daarin een grote expertise opgebouwd. De procedure wordt over het algemeen binnen zes weken afgehandeld, waarbij de ouders de mogelijkheid hebben om een traject van crossborder mediation te volgen en standaard een bijzondere curator wordt benoemd voor de kinderen.

Nog niet eerder kwam het voor dat de familierechter zich twee keer in één jaar over een zaak van het hetzelfde gezin moest buigen. Een Britse vader en Nederlandse moeder zijn in Groot-Brittannië verwikkeld in een echtscheidingsprocedure. Vooruitlopend op de uitspraak van de Britse rechter is de moeder met de kinderen naar Nederland vertrokken. De rechtbank Den Haag heeft op 25 januari 2021 beslist dat de moeder de kinderen ongeoorloofd naar Nederland heeft gebracht en dat zij terug moeten naar Groot-Brittannië. Het gerechtshof Den Haag heeft deze beslissing bekrachtigd. De moeder is met de kinderen in april 2021 teruggegaan naar Groot-Brittannië. De Engelse rechter heeft de moeder verboden om met de kinderen het land te verlaten. De moeder is in oktober 2021 toch opnieuw met de kinderen naar Nederland gekomen, zonder dat de vader zijn toestemming daarvoor had verleend. In november 2021 is het verzoek van de moeder om te verhuizen naar Nederland door de Engelse rechter afgewezen. Op 29 december 2021 heeft de rechtbank de overbrenging van de kinderen naar

Nederland wederom als onrechtmatig bestempeld en bepaald dat de kinderen terug moeten worden gebracht naar Engeland. Hierbij mag de hogerberechtsprocedure niet in Nederland worden afgewacht, zoals anders wel gebruikelijk is. Daarnaast is de moeder veroordeeld in de volledige proceskosten van de vader.

Hoogtechnologisch draagmoederschap

Team Familie heeft in 2021 een aantal zaken behandeld die maatschappelijk van groot belang zijn en waarover nog (steeds) geen wetgeving bestaat. In het belang van de rechtseenheid heeft de rechtbank een aantal lastige vragen die in de praktijk regelmatig terugkomen aan de Hoge Raad ter beantwoording voorgelegd. Onder meer vragen in de zaken die gaan over wensouders die ervoor hebben gekozen hun kindwens via hoogtechnologisch draagmoederschap in het buitenland te realiseren. Daarbij wordt gebruikgemaakt van een donormoeder bij wie een bevruchte (al dan niet eigen) eicel wordt ingebracht. De vraag die in deze zaken steeds aan de familierechter ter beoordeling voorligt, is hoe de afstammingsrelatie is. Wie is juridisch gezien de moeder? Is dat de donormoeder die het kind heeft gebaard of de wensmoeder? En wat als de eicel van de wensmoeder afkomstig is; wie is dan de moeder? Is de vader degene met wiens zaad de eicel is bevrucht? Of is het de echtgenoot van de donormoeder? In de zaken waarin vragen aan de Hoge Raad zijn gesteld ging het erom dat in het buitenland de afstammingsrelatie al vooraf juridisch geregeld was

doordat op de geboorteakte van het kind de wensouders zijn opgenomen, waardoor de wensouders de juridische ouders van het kind zijn. In een andere zaak was er een beslissing van een buitenlandse rechter dat de wensouders de ouders van het kind zijn en met het gezag zijn belast. De vraag die familierechters aan de Hoge Raad hebben voorgelegd is of uit de buitenlandse geboorteakte en de buitenlandse rechterlijke uitspraak voortvloeiende familierechterlijke banden in Nederland kunnen worden erkend.

Geboorteakte van een non-binaire persoon

De familierechters hebben ook vragen gesteld aan de Hoge Raad over de vraag of op een geboorteakte bij geslacht 'neutraal' kan worden vermeld. Het ging in deze zaak om een non-binaire persoon, die zich ongeveer 60% als man en 40% als vrouw identificeert. In de geboorteakte is het mannelijk geslacht vermeld. Bij het tonen van het paspoort ontstaan ongemakkelijke situaties, omdat het daarin vermelde geslacht 'man' niet strookt met de genderbeleving van deze persoon. Hierom wordt aan de rechtbank verzocht om de geboorteakte te verbeteren en een genderneutrale aanduiding op te nemen. De Nederlandse wet biedt hiervoor (nog) geen mogelijkheid. Rechtbanken gaan hier verschillend mee om. Hierom heeft de rechtbank ook in deze zaak aan de Hoge Raad verzocht om duidelijkheid te verschaffen.

TEAM JEUGD- EN ZORGRECHT

Het team behandelt jeugdstrafzaken, leerplichtzaken, civiele jeugdbeschermingszaken (zoals ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen van jeugdigen) en gedwongen psychiatrische opnames van volwassenen en minderjarigen in het kader van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd).

Civiel jeugdrecht

Civiele jeugdbescherming

In civiele jeugdbeschermingszaken nemen de kinderrechters beslissingen in kwetsbare situaties, in het belang van de ontwikkeling en veiligheid van minderjarigen. Deze beslissingen zijn ingrijpend voor kinderen en hun ouders, verzorgers en andere naasten. De jeugdbeschermingsmaatregel die het meest wordt ingezet is de ondertoezichtstelling (OTS). Deze maatregel beperkt het gezag van ouders. Zij krijgen dan verplichte hulp bij het opvoeden, om de zorgen daarover te doen wegnemen, en een jeugdbeschermer houdt zicht op het kind. Een uithuisplaatsing (UHP) van een kind is een ingrijpende gebeurtenis voor het hele gezin. Het is een uiterste middel, als andere oplossingen niet voldoende hebben geholpen om de thuissituatie te verbeteren. Als de acute veiligheid in het geding is, dan kan de kinderrechter (dag en nacht) met onmiddellijke ingang een spoedmaatregel verlenen. De kinderrechter kan ook het ouderlijk gezag beëindigen.

Voorbeeld: beëindiging ouderlijk gezag

De meest verstrekkende jeugdbeschermingsmaatregel is het beëindigen van het ouderlijk gezag. Het verzoek daartoe wordt meestal gedaan door de Raad voor de Kinderbescherming. De kinderrechter kan het gezag beëindigen als de ouder niet de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding kan dragen binnen een voor het kind aanvaardbare termijn of als de ouder het gezag misbruikt. De kinderrechter benoemt daarna een voogd.

Een voorbeeld van zo'n zaak is de volgende:

De kinderen zijn op jonge leeftijd uit huis geplaatst en verblijven een paar jaar in een pleeggezin. De vraag is aan de orde of het ouderlijk gezag beëindigd moet worden als de kinderen niet meer bij (een van) de ouders zullen opgroeien. De kinderrechters (de zaak werd meervoudig behandeld) beoordelen of wordt voldaan aan de wettelijke criteria voor beëindiging van het gezag. Maar zij beoordelen ook of dat in lijn is met internationale mensen- en kinderrechten – vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind – omdat het een verstrekende inmenging in het familie- en gezinsleven kan betekenen met levensbepalende gevolgen voor de ouder en het kind. Alles afwegende komen de kinderrechters in dit geval tot de conclusie dat het gezag beëindigd moet worden. De wettelijke aanvaardbare termijn voor terugplaatsing van de kinderen bij de ouder(s) is verstreken. Daarmee wordt bedoeld; de periode van onzekerheid over de vraag waar hij/zij zal opgroeien die het kind kan overbruggen zonder vergaande ernstige schade op te lopen voor zijn/haar ontwikkeling. Een kind heeft belang bij stabiliteit en continuïteit in de verzorging en opvoeding. Bovendien levert het nemen van beslissingen over bijvoorbeeld de schoolkeuze van de kinderen veel spanning tussen de ouders en de pleegouders op. Ook vanuit dat opzicht is beëindiging van het gezag in het belang van de kinderen. De ouders zullen nu niet meer de beslissingen over hun kinderen nemen, maar zullen natuurlijk wel altijd een belangrijke rol in hun leven blijven vervullen.

Zorgen over de jeugdzorg

De rapporten en berichten in de media over (de kwaliteit van) de jeugdbescherming laten de kinderrechters niet onberoerd. Ook in de zittingzalen wordt Team Jeugd- en Zorgrecht daar regelmatig mee geconfronteerd. De wachtlijsten voor hulpverlening zijn lang, er zijn te weinig jeugdbeschermers en er is een tekort aan pleeggezinnen en gezinshuizen. Dit zijn landelijke problemen waar diverse organisaties (politieke) aandacht voor vragen. Kinderrechters zullen steeds de beslissing moeten nemen die op dat moment het meest in het belang van een kind is, ook als zij denken dat sommige problemen eerder of beter hadden kunnen worden opgepakt.

Zaken die raken

Omdat de (kinder)rechters in Team Jeugd- en Zorgrecht in soms heftige zaken ingrijpende beslissingen moeten nemen, is het afgelopen jaar extra aandacht besteed aan de emotionele impact van het werk. Onder externe begeleiding hebben juridisch medewerkers en rechters de workshop 'Zaken die raken' gevolgd, waarbij onder andere het gesprek is gevoerd over het belang van onderlinge en soms zelfs professionele steun bij aangrijpende zaken. Omdat het een belangrijk gespreksonderwerp is gebleken, is besloten om de workshop twee keer per jaar aan te blijven bieden: eenmaal voor nieuwe medewerkers en eenmaal voor het hele team.

Het belang van kinderrechten

Ook in procedures buiten het familie- en jeugdrecht kunnen de rechten en belangen van kinderen geraakt worden. In 2021 is in samenwerking met de Universiteit Leiden een project opgestart om kinderrechten, vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), onder de aandacht te brengen bij collega's van andere rechtsgebieden. De eerste contacten zijn gelegd, zowel intern binnen de rechtbank als extern met de Kinderombudsman en de gemeente Den Haag. In 2022 wordt het project verder uitgerold, in aanloop naar het honderdjarige jubileum van de kinderrechter in november 2022.

Strafzaken

Jeugdstrafzaken zijn (enkelvoudige en meervoudige) strafzaken tegen verdachten die minderjarig waren tijdens het plegen van het feit. Een groot deel van deze minderjarige verdachten heeft te kampen met problemen met de schoolgang en/of de thuissituatie. De straffen en maatregelen van het jeugdstrafrecht zijn voor een belangrijk deel gericht op pedagogische beïnvloeding van de verdachte en om een gedragsverandering teweeg te brengen die ervoor zorgt dat de verdachte niet opnieuw de fout in gaat. Overigens kunnen niet alleen minderjarigen worden berecht volgens het jeugdstrafrecht, maar ook 18- tot 23-jarigen. Dat kan wanneer dit gelet op de ontwikkelingsfase van de jongvolwassene de meest effectieve manier is om zijn gedrag positief te beïnvloeden.

De zwaarte van de jeugdstrafzaken is het afgelopen jaar merkbaar toegenomen. Met name het aantal steekincidenten: pogingen tot doodslag/toebrengen zwaar lichamelijk letsel steeg enorm. In meerdere zaken was daarbij sprake van ernstige verwondingen bij de slachtoffers en in één zaak was er zelfs een dodelijk slachtoffer te betreuren. In meerdere zaken waren de steekincidenten drillrap-gerelateerd.

Voorbeeld: beroving met dodelijke afloop

De zaak waarbij sprake was van dodelijk letsel betrof een 16-jarige jongen die na een mislukte beroving waarbij het slachtoffer geen geld wilde geven en wegliep, het slachtoffer in zijn rug stak. Daarbij liep het slachtoffer (zelf ook pas 26 jaar) ernstig letsel op en hij is een aantal dagen later overleden aan zijn verwondingen. Deze ingrijpende zaak heeft vanzelfsprekend tot veel maatschappelijke onrust geleid. Opvallend was dat de jongen die voor het feit is veroordeeld sterk verminderd toerekeningsvatbaar is verklaard en dat zijn problematiek erger was geworden door de coronalockdown.

Arrondissementaal Platform Jeugdcriminaliteit (APJ)

Over jeugdstrafzaken vind vier keer per jaar een overleg plaats met alle ketenpartners, zoals de politie, de jeugdreclassering en de Raad voor de Kinderbescherming, over de onderwerpen die spelen in het jeugdstrafrecht. De aanpak van het vuurwapen- en messengeweld is ook in dit overleg verschillende malen aan de orde geweest. Hoe kun je dit tegen gaan en wat zijn in pedagogisch opzicht passende straffen en maatregelen voor jongeren?

Politierechter – Adolescentenstrafrecht (PR-ASR)

Jongvolwassenen tussen de 18 en 23 jaar kunnen (zoals hiervoor al gezegd) ook volgens het jeugdstrafrecht worden berecht. Dat is omdat hun ontwikkeling vaak nog niet voltooid is en zij meer belang kunnen hebben bij een pedagogische insteek dan straffen uit het volwassenenstrafrecht om herhaling te voorkomen. Samen met het OM en de strafteams van de rechtbank is er daarom voor gekozen om deze doelgroep op speciale politierechterzittingen te clusteren en ervoor te zorgen dat in deze zaken zoveel mogelijk een reclasseringsrapport wordt uitgebracht. Zo komt er in deze zaken meer aandacht voor de specifieke leeftijd van deze daders en de meest passende wijze van afdoening van hun strafzaak.

Zorgrecht

2021 was het tweede jaar na invoering van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd). En het eerste jaar waarin geen zaken meer werden behandeld van betrokkenen die al een lopende rechterlijke machtiging hadden op grond van de Wet Bopz. Ook in 2021 had Team Jeugd- en Zorgrecht nog te kampen met de gevolgen van de coronapandemie, waardoor helaas toch voor een groot deel zittingen op afstand werden gehouden via (beeld)bellen. Gelukkig konden ook weer een periode fysiek zittingen binnen de instellingen worden gehouden. Het (beeld)bellen liep wel een stuk soepeler dan in 2020, omdat

iedereen inmiddels aan die werkwijze gewend is en er dus snel geschakeld kon worden. Vanaf juni 2021 worden de ambulante zittingen (verzoeken tot een zorgmachtiging waarbij verplichte zorg thuis wordt verleend) op de rechtbank behandeld.

Naast de procedures waarin om een machtiging om verplichte zorg te verlenen wordt verzocht, worden door de rechtbank ook zogenaamde klachtprocedures behandeld. Een betrokkene kan een klacht indienen bij een onafhankelijke klachtencommissie over, bijvoorbeeld, te verlenen verplichte zorg. Daarna is er een beroepsmogelijkheid bij de rechtbank. In zulke procedures kan ook om schadevergoeding worden gevraagd, bijvoorbeeld als een instelling ten onrechte is overgegaan tot verplichte toediening van medicatie.

Omdat de Wvggz en de Wzd nog nieuwe wetten zijn, zijn er bijna maandelijks nieuwe ontwikkelingen en moet de jurisprudentie op de voet worden gevolgd. Sommige uitspraken zijn nieuw, andere zijn een herhaling van wat de Hoge Raad in het kader van de Bopz eerder al had besloten. Een van die uitspraken betrof bijvoorbeeld de vraag wat een rechter moet doen als een betrokkene niet door de door de rechtbank toegevoegde advocaat wil worden bijgestaan. Omdat het in deze procedures altijd om iemand uit een kwetsbare groep gaat, heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de rechter in zo'n geval altijd zal moeten onderzoeken of betrokkene toevoeging van een andere advocaat wil, zelfs als iemand zegt dat hij zelf wel een advocaat kan regelen.

Andere activiteiten

Team Jeugd- en Zorgrecht was in 2021 ondanks de geldende coronabeperkingen ook buiten de zittingzaal actief. Zo hebben verschillende rechters een bijdrage geleverd aan het practicum van de masteropleiding Jeugdrecht van de Universiteit Leiden en aan het jaarlijkse Kinderrechtendebat tussen verschillende middelbare scholen. Ook is het team betrokken geweest bij een project van de Universiteit Leiden en de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten: de jeugdrechtszaal van de toekomst. Daarbij is gekeken wat belangrijk is voor jongeren in een strafzaak en hoe de inrichting van de rechtbank beter kan aansluiten bij die jongeren. Dat heeft geresulteerd in heel veel verschillende ideeën, van heel eenvoudig (hang een klok in de cel waar jongeren moeten wachten tot hun zaak begint) tot heel vernieuwend (maak een binnentuin waar rechter en verdachte samen wandelend de zaak kunnen bespreken). Dit project kwam tot stand op initiatief van de stichting Lawyers as Changemakers en Young in Prison.

KANTON

De kantonrechter neemt binnen de Rechtspraak een bijzondere positie in, omdat hij binnen verschillende rechtsgebieden actief is. Hij behandelt binnen het civiele recht zaken tot een bedrag van € 25.000, arbeidszaken, huurzaken, consumentenkoopzaken en consumentenkredietzaken met een krediet tot € 40.000. Ook bewind, curatele, mentorschap en het verwerpen of (beneficiair) aanvaarden van een erfenis zijn onderwerpen waar hij over beslist.

Leiden

Gouda

Van twee naar een kantonteam

Team Kanton bestond de afgelopen jaren uit twee kantonteam: team Leiden/Gouda en team Den Haag. Leiden en Gouda hebben ieder een eigen gerechtsgebouw met een eigen balie voor lokale laagdrempelige rechtspraak. Vanwege het vertrek van de teamvoorzitter Leiden/Gouda is de teamvoorzitter Den Haag per 1 januari 2021 ook waarnemend teamvoorzitter Leiden/Gouda geworden. Daarbij is door het gerechtsbestuur de opdracht meegegeven om de mogelijkheden voor het samengaan van de beide kantonteam te onderzoeken. Om dit te begeleiden is in het voorjaar van 2021 een extern managementadviseur bij de team betrokken.

Uiteindelijk is een advies uitgebracht gericht op het samengaan van de beide kantonteam. In december 2021 is positief geadviseerd door de OR, waarna de beide team bij bestuursbesluit organisatorisch zijn samengevoegd per 1 januari 2022. Daarbij blijven de afzonderlijke locaties gehandhaafd, teneinde de lokale laagdrempelige rechtspraak waarvoor Team Kanton staat te waarborgen.

In 2021 zijn er door Team Kanton Leiden/Gouda circa 26.000 zaken behandeld en door Team Kanton Den Haag ruim 46.500 zaken. Beide team zijn er trots op dat al deze zaken konden worden verwerkt op de verschillende locaties. De goede samenwerking heeft geleid tot mooie resultaten, ondanks personeelstekorten/-wisselingen en de impact die corona nog steeds op het primaire proces heeft.

Pilot 'Familiair bewind'

Team Kanton Leiden/Gouda heeft vanaf februari 2021 samen met drie andere rechtbanken (rechtbank Overijssel, rechtbank Oost-Brabant en rechtbank Zeeland-West-Brabant) meegedaan aan de pilot 'Familiair bewind' (digitalisering). Deze pilot is succesvol afgerond. Het eindresultaat is een stap richting verdere digitalisering, waardoor sneller en makkelijker kan worden gecommuniceerd met particuliere bewindvoerders en er tijd- en plaats-onafhankelijk kan worden gewerkt. In navolging van deze pilot zal deze werkwijze landelijk worden ingevoerd. Team Kanton Den Haag is eind 2021 gestart met de voorbereidingen voor de plaatselijke uitrol, die van start zal gaan in het eerste kwartaal van 2022.

Pilot '4 naar 2 ogen' (Curatele Bewind en Mentorschap)

Medio 2021 is Team Kanton Den Haag begonnen met de pilot '4 naar 2 ogen'. In deze pilot is er onderzocht of de verantwoordelijkheid van de extrajudicieel-administratie kan worden vergroot door het beoordelen van bepaalde rekeningen en verantwoordingen (R&V's) (met de parameters zoals opgenomen in de pilot) daar te laten berusten en dan het vierogenprincipe los te laten. De juridisch administratief medewerkers fungeren dan niet meer als tweede paar ogen. Deze pilot is succesvol afgerond en de betreffende werkwijze zal in 2022 worden ingevoerd voor de locatie Den Haag.

Eind 2021 is daarnaast begonnen met het onderzoeken van de mogelijkheden tot invoering op de locaties Leiden en Gouda. De tijd die vrij komt doordat de juridisch administratief medewerkers voor bepaalde R&V's niet meer als tweede paar ogen worden ingeschakeld (ruwweg 10% van het totaal), zal ingezet worden bij de ambtshalve toetsing van consumentenrechten in verstekzaken. Extra tijd hiervoor is hard nodig omdat deze zaken steeds bewerklijker worden.

Stagiair(e)s

In het jaar 2021 liepen meerdere studenten van ROC Mondriaan en mboRijnland stage op de administraties van Team Kanton. Tijdens hun stageperiode hebben zij vijf maanden kunnen ervaren wat er wordt gevraagd van een juridisch administratief dienstverlener binnen Team Kanton. De stagiaires kregen ook de mogelijkheid om verschillende zittingen van Team Kanton bij te wonen. De stages werden als intensief en leerzaam ervaren. In de zomervakantie keerden sommige ex-stagiaires terug om als vakantiekracht meer ervaring op te doen.

Wijkrechter

In het voorjaar van 2019 is de wijkrechter gestart in Den Haag. In het najaar van 2019 is ook in Leiden begonnen met de behandeling van wijkrechterzaken. 2021 stond in het teken van de uitrol in Gouda. De coördinator wijkrechterzaken heeft onderzocht wat de mogelijkheden zijn om ook daar van start te gaan. Die mogelijkheden zijn er, maar verdere uitrol is gehinderd door de coronamaatregelen. Met name

omdat eind 2021 (wederom) slechts vier gasten thuis mochten worden ontvangen. Een start met het doen van huisbezoeken in het kader van de wijkrechter is daarom in Gouda nog achterwege gebleven. Met een mogelijke verbetering van de coronasituatie in 2022 staat dit nog wel in de planning.

Bijstand aan en door andere teams

Team Kanton Den Haag is in het laatste kwartaal van 2020 gestart met het opzetten van een intensievere samenwerking met Team Insolventies. Initieel alleen op niveau RA. In 2021 is deze samenwerking uitge-

breid en hebben de beide teams elkaar ook op het niveau van administratie en juridische ondersteuning opgezocht. Daarbij verleende Team Insolventies (waar sprake was van overcapaciteit bij een lage instroom) bijstand aan Team Kanton Den Haag (waar door uitval en verloop sprake was van een te lage bezetting) op CBM-gebied. De beide teams zijn bezig geweest met het opzetten van een overlegstructuur op MT-niveau om in de toekomst meer te kunnen samenwerken, structureel dan wel in pilotverband. In kanton Gouda heeft een kantonrechter gg-zittingen gedaan voor Team Jeugd- en Zorgrecht.

Ambtshalve toetsing

Het ambtshalve toetsen (van met name verstekzaken) is op alle locaties verder uitgewerkt. Daarin is samen opgetrokken en steeds de landelijke lijn gevolgd. Daarbij kan worden opgemerkt dat de Haags-Leids-Goudse afvaardiging in de landelijke overleggen inmiddels echt een rol van betekenis speelt. De landelijke ontwikkelingen op dit gebied hebben initieel geleid tot onzekerheid en onduidelijkheid bij ketenpartners, waardoor de instroom van nieuwe zaken fors is gedaald. De Hoge Raad heeft in november 2021 een langverwacht arrest gewezen, waarmee veel duidelijkheid is gecreëerd, zowel voor de Rechtspraak als voor de ketenpartners. Naar verwachting zal de instroom van nieuwe zaken hierdoor op korte termijn weer toenemen.

Ambtshalve toetsing houdt in dat de rechter regels van Europees consumentenrecht ook toepast als de consument daar niet om heeft gevraagd.

Tijdige rechtspraak

In 2021 is een start gemaakt met het project 'Tijdige rechtspraak'. De meest urgente punten zijn geïdentificeerd en daarop zijn diverse versnellers losgelaten. Helaas is de Leids-Goudse afvaardiging in de projectgroep in de loop van 2021 door uiteenlopende oorzaken weggevallen. Het jaar 2021 is uiteindelijk afgesloten met een score op de doorlooptijden die voor alle locaties op of boven het landelijk gemiddelde ligt (met uitzondering van een enkele zaakstroom op de locaties Leiden en Gouda).

Coronamaatregelen

Corona heeft de beide teams in 2020 gedwongen tot diverse, forse maatregelen op het gebied van digitalisering, werkprocessen, thuiswerken en de inrichting van de werkplekken. In 2021 bleken de getroffen maatregelen bestendig en toereikend. Aanpassingen zijn nauwelijks meer nodig geweest, zodat de focus weer volledig terug kon op de inhoudelijke behandeling van zaken, het volgen van cursussen en opleidingen en het opleiden van nieuwe medewerkers en rechters in opleiding (rio's).

STRAFRECHT

In het strafrecht beoordeelt de strafrechter of iemand een strafbaar feit heeft gepleegd en daarvoor gestraft moet worden. Hierbij geldt dat de verdachte onschuldig is totdat het tegendeel bewezen is. Een verdachte kan alleen veroordeeld worden voor een feit dat volgens de wet strafbaar is. Het jaar 2021 stond voor een belangrijk deel in het teken van corona. Ondanks diverse beperkingen hebben we veel strafzaken behandeld en afgedaan.

Het jaar 2021 stond net als 2020 in het teken van corona. Het was stil in de gangen van de strafrechtsteams. Er waren weinig collega's aanwezig en diegenen die er waren, hadden zitting of kwamen net uit zitting en pakten de spullen weer in voor vertrek naar huis.

Corona

Op de zittingen stonden regelmatig coronagerelateerde zaken. Denk daarbij aan de demonstraties tegen de coronamaatregelen, waarbij verdachten worden aangehouden in verband met bedreigingen, het niet luisteren naar de politie of het zich verzetten tegen de politie. Er waren bij de politierechter themazittingen met verdachten van de Malieveldrellen. En denk ook aan de vele coronaboetes die zijn opgelegd op de zittingen van de kantonrechter, omdat de 1,5 meter afstand niet werd aangehouden of de avondklok werd overtreden.

In verband met de coronamaatregelen zijn regelmatig politici bedreigd en ook die zaken zijn op de politierechterzittingen behandeld. Een van de bedreigde politici, Sigrid Kaag, maakte gebruik van haar spreekrecht en legde in de rechtbank uit wat de bedreiging voor haar heeft betekend. De verdachte had via de openbare Facebookgroep van D66 in Noord-Brabant opgeschreven: 'Bij deze geef ik u de melding dat ik voor vanavond 24.00 uur Sigrid Kaag ga aanvallen en zo ga verwonden dat ze of dood is, of nooit meer haar functie kan uitvoeren.' Voor deze

bedreiging en ook voor een bedreiging van Hugo de Jonge kreeg deze verdachte een gevangenisstraf van vijf maanden waarvan twee maanden voorwaardelijk. Voorts waren er verschillende zaken rondom de bedreiging van Jaap van Dissel door volgers van de Red Pill Journal. Al deze zaken zijn veelal ingewikkeld en trekken veel aandacht van de media. Daarmee wordt een groot/zwaar beroep gedaan op de politierechter die een dergelijke zaak op zitting heeft.

Internationaal

Team Strafrecht heeft in 2021 relatief veel zaken op grond van de Wet internationale misdrijven (WIM) afgedaan. De rechtbank Den Haag is exclusief bevoegd voor het behandelen van WIM-zaken. In 2021 zijn 3 internationale misdrijven zaken inhoudelijk behandeld. Op 21 april 2021 is een Syriër [veroordeeld](#) tot een gevangenisstraf van 6 jaar voor deelneming aan de terroristische organisatie Ahrar al-Sham en het plegen van een oorlogsmisdrijf. De man liet zichzelf filmen terwijl hij samen met anderen de overwinning op overleden tegenstanders bij de Slag om Al-Ghab vierde, terwijl de overledenen daarbij bespuugd en geschopt werden. Op 29 juni 2021 is een vrouw [veroordeeld](#) omdat zij 2 video's had gedeeld waarin gevangenen van IS op gruwelijke wijze om het leven worden gebracht. Zij heeft een gevangenisstraf van 6 jaar gekregen en tbs met dwangverpleging voor het plegen van terrorisme- en oorlogsmisdrijven. Ten slotte is op 16 juli 2021 een Syriër [veroordeeld](#) tot een gevangenisstraf van 20 jaar voor zijn betrokkenheid bij de executie van een gevangen genomen militair van het Syrische leger in 2012.

MH17

In 2021 is behoorlijke voortgang geboekt in de strafzaak rond het neerstorten van vlucht MH17, waarin vier verdachten terechtstaan. Op 26 mei 2021 vond de schouw van de reconstructie van het vliegtuig plaats op de militaire vliegbasis Gilze-Rijen. Hierbij waren naast alle procespartijen ook een dertigtal vertegenwoordigers van nationale en internationale media aanwezig. In juni 2021 startte de inhoudelijke behandeling van het strafproces en in september 2021 heeft de rechtbank in elf zittingsdagen de benadeelde partijen/nabestaanden de

gelegenheid gegeven om te vertellen wat het verlies van hun geliefde(n) met hen heeft gedaan. Meer dan honderd nabestaanden maakten gebruik van hun spreekrecht. Het heeft veel impact gehad om naar al die verhalen te luisteren. In december 2021 volgde het requisitoir. Het OM heeft gevorderd een levenslange gevangenisstraf op te leggen aan alle vier de verdachten die terecht staan in het strafproces. In het voorjaar 2022 zal de verdediging haar pleidooi voeren en in het najaar van 2022 wordt het vonnis van de rechtbank verwacht.

Foto's: schouw in het MH17-strafproces en een zitting in het Justieel Complex Schiphol.

PGP-telefoons

Opvallend is verder dat in 2021 een groot aantal strafzaken is aangebracht waarbij de politie belastende informatie verkreeg via het kraken van versleutelde berichten van een PGP-telefoon (Pretty Good Privacy). Achter het gebruik van PGP-telefoons gaan vaak grote strafzaken schuil waarin verdachten zich schuldig maken aan strafbare feiten die maatschappij-ontwrichtend zijn. Denk aan het verhandelen van zeer grote hoeveelheden harddrugs of het voorbereiden van een liquidatie. Dit zijn in het algemeen grote strafzaken met meerdere verdachten waarbij de rechtbank meerdere dagen bezig is met de behandeling ervan.

Fraudezaak Vestia

We sloten het jaar 2021 af met een zeer grote fraudezaak waarin negentien verdachten in een corruptiezaak bij woningcorporatie [Vestia](#) schuldig zijn bevonden wegens oplichting, omkoping, witwassen en valsheid in geschrifte. De totale schade als gevolg van de fraude bedroeg 3 miljoen euro. De twee hoofdverdachten, beiden oud-medewerkers van Vestia, kregen dertig en twaalf maanden cel.

Kwaliteit

Ook op het gebied van kwaliteit is niet stilgezet. Gezien het nog steeds grote verloop onder zowel rechters als juridisch medewerkers kreeg het opleiden van nieuwe collega's, het ontwikkelen van kennis en het actueel houden daarvan ook dit jaar veel aandacht. Met de inmiddels ingeburgerde ruime digitale mogelijkheden is een en ander goed gelukt, ondanks het vele thuiswerken. Het team van kwaliteitscoördinatoren en stafjuristen is uitgebreid met stafjuristen die naast het kwaliteitswerk als zittingsgriffier megazaken of grote MK-zaken doen.

Er speelde veel op kwaliteitsgebied: de continue ontwikkeling van de jurisprudentie in de Encrochat-zaken, het Keskin-arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) over de motiveringsplicht bij de vraag of belastende getuigen moeten worden gehoord, de arresten van het EHRM inzake Hasselbaink, Zohlandt en Maassen over het motiveren van de beslissing over de voorlopige hechtenis, het arrest Prokuratuur van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) over vereiste rechterlijke betrokkenheid bij vorderingen die zien op verkeer- en locatiegegevens en het arrest Gazanov van het HvJ-EU over vereiste rechtsmiddelen voor onderzoek in het buitenland. Die Europese jurisprudentie heeft direct de nodige invloed (gehad) op de strafrechtpraktijk en in het bijzonder op de werklust van het kabinet rechter-commissaris.

Het gebruik van het eind 2020 geïntroduceerde [promis integraal vonnis](#) (met uitgehaakte bewijsmiddelen in plaats van voetnoten) nam een grote vlucht. Bij het concipiëren wordt efficiënter gebruikgemaakt van de voorbereiding, het vonnis wordt korter en voor de lezer is het duidelijker welke bewijsmiddelen zijn gebruikt en wat de bewijsoverwegingen zijn. Op het kwaliteitsvlak is tot slot het vermelden waard dat alle rechters en juridisch medewerkers van de strafrechtteams 1 en 3 deelnamen aan een intervisieprogramma waarbij het geven van feedback centraal stond.

Bij het kabinet van de rechter-commissaris is een grote stap gezet in de digitalisering van onderzoeken, denk hierbij aan de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden, doorzoekingen, de benoeming van deskundigen en het gebruik van de e-handtekening van de rechter-commissaris. Bijkomend voordeel is dat deze werkzaamheden ook bij thuiswerken doorgang kunnen vinden. Als het gaat om voorgeleidingen is thuiswerken niet mogelijk, maar door de grote inzet van de kabinetsmedewerkers zijn deze dagelijks via een beeldschermverbinding met de politiebureaus gerealiseerd. Naast supersnelrechtzaken stonden er ook verzetzaken op deze zittingen, waardoor de doorlooptijden in die zaken zijn verkort. De getuigenverhoren gingen ondanks de coronabeperkingen onverkort door en namen toe door de Europese jurisprudentie.

BEDRIJFSVOERING

TEAM BESTUURSONDERSTEUNING EN ADVISERING

Team Bestuursondersteuning en Advisering (BO&A) adviseert het bestuur en de leidinggevenden van de rechtbank. Het team werkt samen met landelijke diensten bij de Rechtspraak en de bedrijfsvoeringsteams Front en Facilitair. Team BO&A heeft verschillende afdelingen met vakspecialisten: het Bestuurssecretariaat, Personeel en Organisatie (P&O), Communicatie en Voorlichting (C&V) en Planning, Financiën en Verantwoording (PFV). Verder zijn het Mediationbureau, de controller, de ambtelijk secretaris van de ondernemingsraad en het secretariaat onderdeel van BO&A.

Veranderingen in het team

Team BO&A is sinds de start van de nieuwe organisatie per 1 juli 2019 continu in beweging. Dit hangt voornamelijk samen met landelijke en lokale ontwikkelingen die spelen of op de rechtbank afkomen en waar de bedrijfsvoering op in moet spelen. Sinds 1 april 2021 zijn de collega's van functioneel beheer onderdeel gaan uitmaken van IVO Rechtspraak. Taken en rollen op het gebied van ICT en Informatievoorziening (IV) moesten zich opnieuw zetten. Met alle (landelijke) ontwikkelingen op IV-gebied vergde dit tijd en aandacht.

Bij de afdeling P&O vond versterking plaats. Ook voor de afdeling C&V, het Bestuurssecretariaat en het Mediationbureau zijn plannen gemaakt en voorbereidingen getroffen voor versterking.

Op het gebied van kwaliteitsmanagement is een gestructureerde aanpak opgezet, waarmee kwaliteitsdoelen worden bepaald en uitgevoerd.

Afdeling Planning, Financiën en Verantwoording

In 2021 is een aantal veranderingen en verbeteringen geïntroduceerd in de aanpak en inrichting van het begrotings- en planproces. In 2022 wordt hierop voortgebouwd. Het integrale gesprek was een nieuw element en zal naar verwachting blijvend zijn.

De planning- en verantwoordingscyclus kende, na het eerste coronajaar, weer een enigszins normaal verloop. Het wekelijks opstellen van de rapportages op het gebied van in- en uitstroom van zaken, voorraadontwikkeling en ziekteverzuim per team ging wel door.

De ontwikkeling van dashboards, zowel lokaal als landelijk, is verder gegaan. De meeste teams beschikken inmiddels over managementdashboards. Deze worden continu verder ontwikkeld. Dashboards hebben definitief hun plek gekregen in de managementinformatievoorziening.

Voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) die wij jaarlijks afsluiten met in het paleis 'inwonende' partijen zijn nieuwe afspraken over het proces en de aanpak gemaakt. Gevolgen van de (aankomende) veranderingen bij de paleispartners vroegen de nodige aandacht.

Op het gebied van inkoop en budgetbeheer hadden verdere stappen in digitalisering effect. De introductie van e-facturering en de landelijke uitrol van een app voor rechters-plaatsvervanger zijn in goede banen geleid, samen met het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR). Daarnaast is met inkoop van diverse materialen ingespeeld op de voortdurende veranderingen in de coronamaatregelen op het werk.

Afdeling Personeel en Organisatie

In 2021 investeerde de afdeling verder in het versterken van haar positionering evenals in haar missie en visie als richtlijn voor de huidige en toekomstige ambities. *‘Wij geloven dat wij waarde toevoegen door tijd, kundigheid en expertise in te zetten om onze medewerkers zowel persoonlijk als collectief optimaal te ondersteunen bij het realiseren van rechtvaardige, tijdige en transparante rechtspraak.’*

Ook in 2021 speelde corona een belangrijke rol in het reilen en zeilen van de rechtbank. Door het blijven volgen van de ontwikkelingen middels onder andere het lokale-crisismanagementteamdashboard (CMT-dashboard) en afstemming met de paleispartners, kon opnieuw centrale aandacht en zorg gegeven worden aan preventie. Versterking van P&O zorgde voor verdere ruimte en mogelijkheden voor meer structurele aandacht voor verzuim en preventie. Zo is een start gemaakt met workshops voor leidinggevenden en middels het RI&E-jaarplan zijn voor de komende jaren concrete acties geformuleerd voor een veilige en gezonde werkplek voor de medewerkers. Verbinding met de maatschappij vond onder andere plaats via lezingen, speeddate-sessies met externe organisaties en workshops op het gebied van diversiteit en inclusiviteit. Door het ondertekenen van de charter diversiteit is het onderwerp ook bestuurlijk gedragen.

Inzet op een divers personeelsbestand is, mede middels de extra versterking, integraal onderdeel gemaakt van de bredere aandacht van P&O voor de *‘juiste mensen op de juiste plaats’*.

Er is verder geïnvesteerd in de verschillende fases van de medewerkersreis, waaronder de onboarding-app, de introductiemap voor nieuwe medewerkers, (rechtbankbrede) intervisie, de talentenmanagement-methode en een online exitmonitor, een lokaal plan van aanpak voor arbeidsmarktcommunicatie, strategische personeelsplanning binnen zowel de primaire als de bedrijfsvoeringsteams en aansluiting bij het landelijke loopbaanbeleid voor juridisch medewerkers.

Corona heeft ingrijpende veranderingen met zich meegebracht wat betreft IV-middelen en processen. Met nieuwe mogelijkheden voor hybride vergaderen, deelname aan de landelijke pilot online zittingen en de lokale uitrol van MS Teams zijn medewerkers gefaciliteerd met middelen en resources. Deze sluiten niet alleen aan op de lokale behoeftes, maar ook op de maatschappelijke vraag. Het Programma Digitale Dossiers zal hier in 2022 verder aan bijdragen. Om leidinggevenden te ondersteunen in het realiseren van alle gestelde doelen is aandacht voor persoonlijk leiderschap rechtbankbreed centraal gezet middels het goede gesprek tussen teamvoorzitters en het bestuur. Ook is er een gerechts-overstijgend leiderschapsprogramma ontwikkeld

voor Rotterdam en Den Haag voor potentiële en net gestarte leidinggevenden en zijn wij voor de verdere borging van leiderschap aangesloten bij de landelijke projectgroep ‘Spotten’.

Klachtbehandeling

Iemand die zich door de rechtbank onheus bejegend voelt, moet kunnen rekenen op een eerlijke en open behandeling van zijn klacht. De rechtbank kan leren van ontvangen klachten en heeft daarom zelf ook belang bij goede klachtbehandeling. Het doel van klachtbehandeling is onder meer oplossing van het conflict en herstel van vertrouwen. In 2021 zijn 331 klachten afgehandeld. Sommige klachten bestaan uit verschillende onderdelen. In totaal zijn 448 klacht-onderdelen afgehandeld, hiervan is 12% gegrond verklaard. Ter vergelijking: in 2020 waren er 396 klacht-onderdelen, verspreid over 298 klachten, waarvan 19% gegrond werd verklaard. In 2021 heeft het bestuur viermaal beslist op een klacht na het inwinnen van advies van de klachtadviescommissie. Alle gegrond verklaarde klachten zijn in de bestuursvergadering en met de betreffende teamvoorzitters besproken. In een aantal gevallen leidde dit tot een verbetering van werkprocessen. In de toekomst zullen de gegevens van de klachtbehandeling nog meer betrokken worden bij de gesprekken tussen de bestuurlijk portefeuillehouders en de verschillende teams. De jaarverslagen [klachtbehandeling](#) worden jaarlijks gepubliceerd.

Afdeling Communicatie en (pers)voorlichting

Terwijl een groot aantal medewerkers van de rechtbank thuis aan het werk was en het stil was op de rechtbank, deden de collega's van Communicatie en Voorlichting (C&V) er alles aan om medewerkers, pers en publiek doorlopend te informeren over het reilen en zeilen in de rechtbank en de geldende coronamaatregelen. Communicatie over de steeds wisselende maatregelen en welke effecten die hadden voor de uitvoering van in- en externe werkzaamheden, liep als een rode lijn door het werk in 2021.

Coronaprocessen

Kortgedingen en bodemprocedures tegen de Staat, gerelateerd aan de coronamaatregelen en de zaken van de relschoppers en zaken over opruiming konden rekenen op aanzienlijke media-aandacht. Persrechters en voorlichters hebben veel tijd en energie gestoken in het begeleiden van de media en het uitleggen van procedures en (corona-)vonnissen.

Openbaarheid

Gedurende langere periodes in 2021 was het aantal bezoekers dat vanwege het coronavirus en de noodzakelijke anderhalvemeter afstandregel veilig in het Paleis van Justitie kon verblijven, gelimiteerd. Journalisten die een rechtszaak bij wilden wonen moesten zich vooraf aanmelden. C&V verwerkte per dag de aanmeldingen en communiceerde met de pers wie een plaats in de zittingszaal kon krijgen.

Vanwege de openbaarheid van de Rechtspraak, waarbij het noodzakelijk is dat de pers vrij verslag kan doen van rechtszaken, heeft C&V samen met de collega's van IVO Rechtspraak met grote regelmaat voorzieningen getroffen om journalisten de kans te bieden een rechtszaak op afstand te volgen. Door middel van het plaatsen van camera's in de zittingszaal, het aanbieden van een digitale toegang tot de zaal en het verzorgen van openbare livestreams is tegemoet gekomen aan de openbaarheid van de Rechtspraak.

Bezoeken aan de rechtbank

Het ontvangen en begeleiden van bezoekers zoals schoolklassen en studieverenigingen van rechten-faculteiten was vanwege het coronavirus in 2021 niet mogelijk. Om met name scholieren en studenten tegemoet te komen heeft C&V digitale bezoeken georganiseerd. Via camera's in de zaal kon meegekeken worden met een rechtszaak gevolgd door een digitale nazit en vraaggesprek met een (pers-)rechter. Voor de studenten van de Academie voor Overheidsjuristen en Wetgevingsjuristen zijn in het licht van de Trias Politica twee bezoeken ingevuld. Ten eerste een digitaal bezoek aan de rechtbank waarin een zitting werd bijgewoond, discussies met rechters werden gehouden en een gesprek met een bestuurder. Vervolgens hebben de studenten een bezoek gebracht aan het Justitieel Complex Schiphol om daar een zitting in het MH17-strafproces bij te wonen. Het bezoek werd afgesloten met een nagesprek met een persrechter en plaatsvervangend hoofdofficier van het Openbaar Ministerie over Rechtspraak in het algemeen en het MH17-strafproces in het bijzonder. In het najaar van 2021 heeft de Franse minister van Justitie, Éric Dupond-Moretti, samen met een delegatie van rechters en vertegenwoordigers van het Franse Openbaar Ministerie een werkbezoek gebracht. C&V heeft samen met collega's de voorbereiding en begeleiding verzorgd.

Rechter in gesprek met studenten tijdens digitaal bezoek aan de rechtbank

Projecten

Medewerkers van C&V participeren in lokale en landelijke projecten. Voorbeelden van projecten waarbij in- en externe communicatie van groot belang is zijn: Vernieuwbouw Paleis van Justitie Den Haag, Schuldenrechter, Wijkrechter, Tijdige Rechtspraak en zalenbenutting, Pilot Gezamenlijke Toegang Ouders, arbeidsmarktcommunicatie, Groene Week, Week van de Rechtspraak, klanttevredenheidsonderzoek, Integriteit, Veiligheid en Vindbaarheid.

Presidentswissel

Rondom de presidentswisseling eind 2021 en de benoeming van de nieuwe president per 1 januari 2022 heeft C&V de interne communicatie verzorgd. Voor het afscheid van de zittende president heeft C&V verschillende activiteiten (mede) georganiseerd waaronder een digitaal afscheid en het persoonlijke afscheidscadeau van de collega's: het magazine 'De Maarten'.

Doorontwikkeling communicatiemiddelen

Het intranet (Intro), de narrowcasting en de social media-kanalen van de rechtbank worden beheerd door C&V en doorlopend verder ontwikkeld. De sociale mediakanalen, met name YouTube en Instagram, worden actiever dan voorgaande jaren ingezet en plannen voor verdere doorontwikkeling van het gebruik van sociale media zijn gemaakt.

MEDIATIONBUREAU

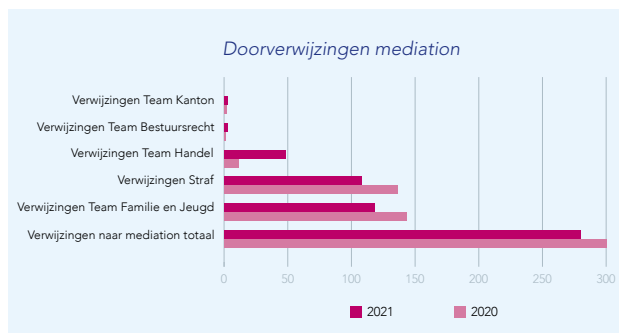
Bij mediation zoeken partijen samen naar een oplossing van hun conflict onder leiding van een onafhankelijke derde, de mediator. Ook als er al een gerechtelijke procedure loopt, kunnen rechtzoekenden kiezen voor mediation. Rechtbank Den Haag heeft de voorziening mediation naast rechtspraak voor de rechtsgebieden bestuursrecht, civiel recht (teams Handel en Insolventies), familierecht, kantonrecht en strafrecht. Het Mediationbureau is aanspreekpunt voor verwijzingen naar mediation en faciliteert mediation voor partijen.

Mediation als versneller

In 2021 is bij Team Handel gestart met het project 'Regie en Mediation als Versneller in lopende bure-, bouw-, verdelings- en erfrechtprocedures'. Het doel is een bijdrage te leveren aan het inhalen van achterstanden als gevolg van de coronapandemie en aan het verkorten van doorlooptijden van gerechtelijke procedures. Tijdens een regiezitting via Skype wordt de optie van mediation door een regierechter met partijen besproken. In deze opzet is er eerst een verkort mediationtraject, gevolgd door een rechterlijk beslismoment in de zevende week over de (resterende) geschilpunten. Inmiddels is er in dit project sprake van 25 verwijzingen naar mediation. In 2022 wordt dit project geëvalueerd.

(Internationale) aandacht voor mediation naast rechtspraak

Ook buiten de rechtbank was er aandacht voor mediation naast rechtspraak. Het Mediationbureau heeft tijdens een webinar voor rechtenstudenten van Hogeschool Leiden gesproken over de voordelen van mediation naast rechtspraak. Daarnaast hield het Mediationbureau presentaties over mediation in strafrecht tijdens een werkbezoek van een delegatie van de Franse minister van Justitie en voor een delegatie van een aantal Europese rechters.

TEAM FACILITAIR

Team Facilitair levert ondersteunende facilitaire producten en diensten. Het team bestaat uit verschillende afdelingen, zoals het archief, de bibliotheek, huisvesting (waaronder bewonersservice, technisch beheer en magazijn vallen) en de afdeling print & post.

Corona

Het jaar 2021 stond ook bij Team Facilitair voor een belangrijk deel in het teken van de coronamaatregelen. Ondanks de beperkingen zorgde het team ervoor dat zoveel mogelijk zittingen door konden gaan en het gebouw ingericht was conform de verschillende coronaregimes gedurende het jaar. Er is veel tijd besteed aan een onderzoek naar ventilatiewaarden en naar de kwaliteit en optimalisering van de gebouwinstallatie om een veilige huisvesting te kunnen bieden.

Gebouw en installatie

Het gebouw is in 2021 op diverse plekken aangepakt. Om de veiligheid te verbeteren zijn bij de in- en uitrit van het parkeerterrein speedgates geplaatst. Ook de toegangen voor fietsers, motoren en voetgangers zijn voortaan alleen nog maar toegankelijk door middel van het aanbieden van de rijkspas. Vanwege de veiligheid is ook het entreegebied gedeeltelijk aangepast, vooruitlopend op een grotere verbouwing. Daarnaast is op installatiegebied veel onderhoud gepleegd. Onder andere de luchtbehandelingskasten en de liften kregen intensief onderhoud. In de aankleding van de panden is ook het nodige gedaan: er is groot vloerenonderhoud gepleegd, zonwering is vervangen en het binnenterras is opgefleurd met plantenbakken en nieuw meubilair.

Naast deze zichtbare activiteiten zijn er ook diverse onderzoeken uitgevoerd. Onder andere naar het verbeteren van de ventilatie, het meerjarenonderhoud en de integrale toegankelijkheid. Bij Kanton Leiden is een nieuwe beveiligingsbalie geplaatst en in Gouda zijn tijdelijke maatregelen getroffen om de klimaatklachten te verhelpen.

Organisatie

Het is gelukt om in 2021 het ziekteverzuim naar beneden te brengen. Door middel van het opstellen van een strategisch personeelsplan is gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de facilitaire organisatie.

TEAM FRONT

Team Front levert ondersteunende diensten: beveiliging, gerechtsbodes, centrale balie en telefonie.

Corona

Ook in 2021 waren de gevolgen van corona nog volop aanwezig en daar heeft Team Front de gevolgen van ondervonden. De crisismanagementorganisatie was in de zomer even afgeschaald en in plaats daarvan is een coronaprojectgroep opgericht, met daarin verschillende disciplines van de bedrijfsvoering. Met het toenemende aantal besmettingen in het najaar en het aanscherpen van maatregelen, is het Crisismanagementteam (CMT) weer geïnstalleerd en is de coronaprojectgroep verder gegaan als adviesorgaan van het CMT.

Ook in de bedrijfsvoering van Team Front waren de gevolgen van corona voelbaar. Bezoekersaantallen waren weliswaar nog steeds laag, maar het verzuim was ongemeen hoog door besmettingen en quarantaines. Hierdoor was het niet altijd gemakkelijk de bezetting rond te krijgen.

Afgeronde projecten

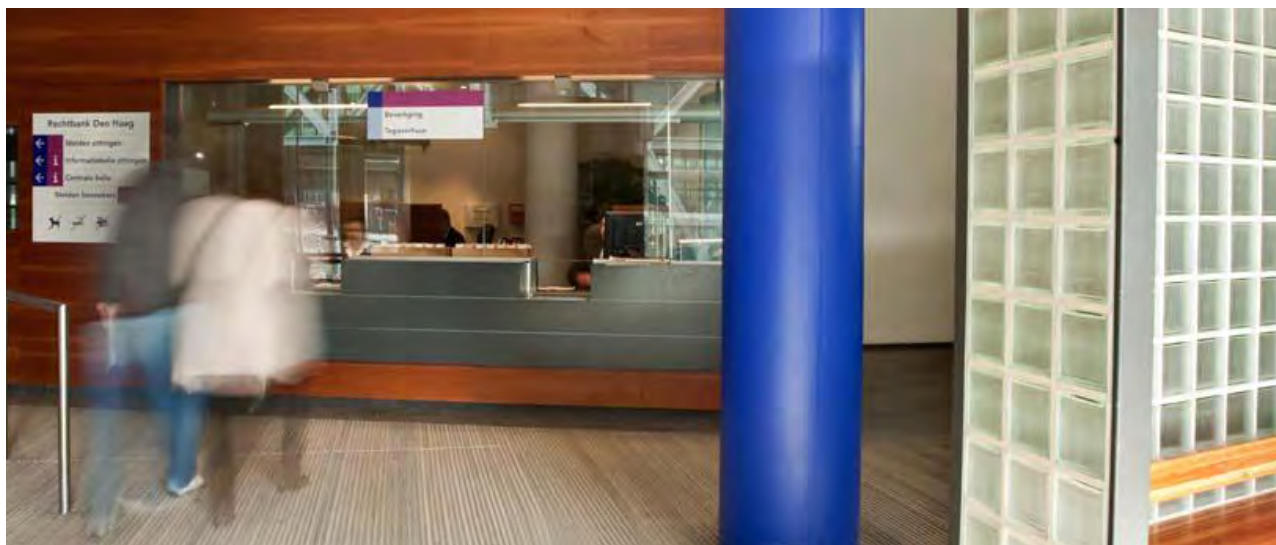
Team Front heeft de telefonische bereikbaarheid verbeterd door alle administraties en de centrale balie over te zetten op zogenoemde ACD-techniek. Hiervoor was organisatorische inbedding nodig bij de administraties en na een traject is dat gelukt. De telefonische bereikbaarheid is verbeterd en de terugval van onbeantwoorde gesprekken vanuit de administraties naar de centrale is substantieel afgenomen.

ZRPWeb (voor het roosteren en plannen van zittingen) is na een lang traject ingevoerd en alle afdelingen/teams van de rechtbank, het gerechtshof en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) zijn hierop aangesloten.

Gezien de toenemende dreigingen en het ontbreken van landelijk beleid op het gebied van preventief personeelsbeveiligingsbeleid is er lokaal beleid opgesteld. Uitgangspunt daarbij is het preventief beschermen van onze eigen medewerkers tegen (potentiële) dreigingen.

Er is een risicoanalyse uitgevoerd, waarbij 55 verschillende risico's zijn uitgewerkt. Naar aanleiding hiervan zijn diverse adviezen uitgebracht, waar in de loop van het jaar uitvoering aan is gegeven. Zo is veel aandacht besteed aan het onderwerp online vindbaarheid en zijn verschillende berichten rondom dit onderwerp verschenen op het lokale intranet. Ook zijn meerdere vindbaarheidsonderzoeken uitgevoerd. Met circa 50 strafrechters is een gesprek gevoerd over online vindbaarheid en hebben zij tips gekregen hoe ze deze kunnen verkleinen.

Grote stappen zijn gemaakt met de uitvoeren van de adviezen volgend uit een security-assessment. Zo is het parkeerterrein hermetisch afgesloten met speedgates en zijn overige doorgangen voorzien van paslezers. Daarnaast zijn voorbereidende stappen genomen voor aanpassingen van de entreehal en het creëren van extra beveiligingsschillen in het pand. Afgelopen jaar zijn er diverse audits uitgevoerd.

Na verschillende audits heeft in 2021 opschoning van het autorisatiebeheer plaatsgevonden.

Incidenten

Er zijn 131 incidenten geregistreerd. Wat opvalt is de sterke toename in het aantal incidenten die met agressie en geweld te maken hebben. In 2020 zijn 5 incidenten in deze categorie geregistreerd. In 2021 is het aantal incidenten gestegen naar 17. Het betreft een toename van incidenten die allemaal te maken hebben met schriftelijke en verbale agressie.

Als gevolg van een menselijke fout heeft een brandhaspel op de 10e etage in gebouw P2 een hele nacht aangestaan, met als gevolg grote waterschade op de direct onderliggende etages. Dit incident is samen met Team Facilitair en andere betrokken partijen opgelost. Dit bracht flinke hinder met zich mee voor de diverse teams, maar dit is opgelost door thuis te werken en de juiste maatregelen te nemen.

Er zijn signalen ontvangen dat beschikkingen van de rechtbank Den Haag door derden zijn vervalst. Naar aanleiding hiervan is aangifte gedaan bij de politie, wat heeft geleid tot een tweetal veroordelingen.

Tot tweemaal toe is het Paleis van Justitie 's nachts beklad met rode vloeistof. Van beide incidenten is aangifte gedaan bij de politie, waarbij camerabeelden zijn aangeleverd ter ondersteuning.

Het afgelopen jaar zijn meerdere medewerkers van de rechtbank (online) lastig gevallen door derden. Incidenten die zich hebben voorgedaan lopen uiteen van beledigingen en smaad tot bedreigingen. Naar aanleiding van deze incidenten is bij de politie melding gemaakt of een aangifte gedaan.

PROJECTEN EN WERKGROEPEN

VERNIEUWBOW

Paleis van Justitie Den Haag

De komende jaren (2022-2030) staat het Paleis van Justitie in Den Haag voor een ingrijpende renovatie. Daarvoor is een veelomvattend huisvestingsprogramma opgetuigd. In 2021 is gestart met het opstellen van een programma van eisen, waarin de eisen staan beschreven waaraan de (ver)nieuwbouw moet voldoen. Verschillende werkgroepen zijn daarmee aan het werk gegaan. Doel is een integraal programma van eisen voor alle onderdelen van het gebouw. Het programma van eisen wordt in het voorjaar van 2022 opgeleverd.

Huidige en toekomstige gebruikers van het Paleis van Justitie worden nauw bij de ontwikkelingen betrokken door middel van werk- en contactgroepen en een klankbordgroep.

WERKGROEP DIVERSITEIT

Om aansluiting te blijven houden met de maatschappij, wil de rechtbank Den Haag met een divers personeelsbestand een afspiegeling zijn van de samenleving. Dit sluit aan bij de strategische visie van de rechtbank. Op de administraties en bij de bedrijfsvoering is de groep van medewerkers al redelijk divers. Bij de rechters en juridisch medewerkers valt op dat gebied zeker nog winst te behalen. In 2019 is de werkgroep diversiteit gestart met een verkenning van het onderwerp en het ophalen van informatie en best practices. In 2020 lag de focus van de werkgroep op arbeidsmarktcommunicatie voor het werven van toekomstige rechters en juridisch medewerkers en het zonder vooroordelen werven en selecteren, met als doel om ook het diverse arbeidspotentieel te benutten. In 2021 stond het interne gesprek over diversiteit centraal. De rechtbank Den Haag wil niet alleen een diverse organisatie worden, maar ook blijven. Daarvoor is nodig dat de meerwaarde van diversiteit in de hele organisatie wordt erkend en gewaardeerd en nieuwe diverse medewerkers zich 'thuis' voelen. Het interne gesprek kan inzicht geven in (onbewuste) vooroordelen die bestaan en beperkende voorwaarden die van binnenuit worden gesteld. Ook 2021 bleek een bewogen jaar, maar desondanks heeft de werkgroep (online) diverse activiteiten opgezet ten aanzien van de drie hierboven genoemde aspecten.

In het voorjaar van 2021 vond een speeddate plaats tussen een aantal leden van de werkgroep én de

klankbordgroep en studenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam. We hebben de studenten bevraagd wat wij als organisatie kunnen doen om diverser te worden.

Daarnaast is tegen de zomer een lunchlezing georganiseerd over het onderwerp diversiteit en inclusie door een externe spreker op dit vakgebied. In deze bijeenkomst is een goed gesprek gevoerd over wat diversiteit en inclusiviteit betekenen voor de medewerkers van de rechtbank Den Haag.

Bovendien waren er in 2021 meerdere trainingen 'Waardevrij selecteren' voor leidinggevenden en hebben een aantal werkgroepleden een workshop van 'Loesje' bijgewoond. Dit resulteerde in een aantal posters met prikkelende teksten die binnen de rechtbank zijn opgehangen. In het najaar stond een brainstormsessie op het programma met de werkgroep én de klankbordgroep, met als doel te bespreken hoe het interne gesprek verder vormgegeven kan worden.

Deze bijeenkomst is door de coronamaatregelen doorgeschoven naar 2022. Voor 2022 hopen we nog meer nieuwe leden en ambassadeurs te verwelkomen én bouwen we verder aan de drie pijlers.

WERKGROEP INTEGRITEIT

De werkgroep Integriteit biedt medewerkers handvatten om in het dagelijks werk met vraagstukken rond integriteit om te gaan. Daarnaast zijn er onafhankelijke vertrouwenspersonen.

Adviezen

Op haar verzoek heeft de werkgroep aan een teamvoorzitter advies over integriteit uitgebracht. Ook aan een medewerker is op verzoek advies over integriteit uitgebracht.

Stellingen/dilemma's

In 2021 zijn weer diverse nieuwe stellingen of dilemma's op het intranet gezet waarop kon worden gereageerd.

Boekje over integriteit

In 2021 is het boekje 'Alles wat je altijd al hebt willen weten over integriteit, maar nooit hebt durven vragen' vernieuwd, zowel in digitale als in papieren vorm. Ook vanuit andere rechtbanken is daar belangstelling voor.

Vertrouwenspersonen

Aan het eind van 2021 zijn via een vacature op Intro nieuwe vertrouwenspersonen geworven. De vertrouwenspersonen zullen in een afzonderlijk jaarverslag informatie verstrekken over hun werkzaamheden in 2021.

Voorlichting

Door de coronamaatregelen kon de werkgroep zich minder dan anders laten zien bij fysieke teamoverleggen en andere bijeenkomsten.

SAMENWERKINGSVERBAND MET UNIVERSITEIT LEIDEN 2021

Een belangrijk onderdeel van ons kwaliteitsbeleid is het samenwerkingsverband met de Universiteit Leiden, waarbij medewerkers van rechtbank en universiteit kennis en ervaring uitwisselen. In 2021, waarin veel studenten online onderwijs volgden en medewerkers van de rechtbank en de universiteit veel thuis hebben moeten werken, is veel aandacht besteed aan het organiseren van alternatieve manieren van contact tussen rechtbankmedewerkers en studenten.

Bijzondere leerstoel

Sinds maart 2019 bekleedt mr. dr. R.C. (Rogier) Hartendorp de leerstoel Maatschappelijke Effectiviteit van de Rechtspleging. Deze bijzondere leerstoel is in 2011 vanuit de rechtbank ingesteld om de kennisuitwisseling tussen de Rechtspraak en de Leidse juridische faculteit te bevorderen. In 2021 lag het zwaartepunt van de werkzaamheden bij het verzorgen van een privatissimum over innovaties in het civiele procesrecht en een vak over het publiek vertrouwen in de Rechtspraak. Daarnaast heeft Rogier Hartendorp met collega-onderzoekers een internationaal vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar optimale routes voor rechtshulpverlening, conflictoplossing en geschilbeslechting. Dit onderzoek wordt medio 2022 gepubliceerd.

Masterclass 2021

In februari en maart 2021 heeft een groep van negen rechtenstudenten een aantal weken bij verschillende teams stage gelopen. De Masterclass is een uniek concept en voor studenten een mooie gelegenheid om kennis te maken met de Rechtspraak. Dit jaar hebben de studenten als eindopdracht de vraag gekregen hoe de rechtbank rechtenstudenten zou kunnen werven en de inclusiviteit kan vergroten. De resultaten zijn in de eindbijeenkomst – digitaal bijgewoond door collega's van de rechtbank en universiteit – door de studenten gepresenteerd.

Bezoek van studentenverenigingen

In februari 2021 hielden studenten van de strafrechtelijke studievereniging SOS een digitale bijeenkomst op de rechtbank en woonden zij een politierechterzitting bij. In april 2021 woonden studenten van de Leidse juridische faculteitsvereniging Grotius digitaal een zitting bij en voerden daarna een gesprek met een rechter.

Gastcolleges

Dit jaar waren door de coronamaatregelen rechtbankbezoeken van eerstejaargestudentengroepen niet mogelijk. Als alternatief gaven een aantal rechters en juridisch medewerkers aan dertien tutorgroepen een praktijkcollege. Met de groep werd gekeken naar een video over de rechtspraak. De rechter/juridisch medewerker ging vervolgens in gesprek over de video en gaf uitleg. Bijzondere vermelding verdient dat meerdere medewerkers van Team Jeugd- en Zorgrecht en Team Familie ook dit jaar het practicum van de master Jeugdrecht hebben verzorgd. Dit doen zij al jaren en wordt zeer gewaardeerd door studenten.

DE PROJECTGROEP SAMEN OP ZOEK

De projectgroep 'Samen op Zoek naar het Verhaal van de Haagse rechtbank' wil graag bijdragen aan de onderlinge verbinding. Regelmatig organiseert de projectgroep daarom lunchlezingen/gesprekken voor alle collega's van de rechtbank. Ook de collega's van het gerechtshof melden zich veelvuldig aan voor de lezingen/gesprekken.

In 2021 waren de bijeenkomsten, die gebruikelijk in de bibliotheek plaatsvinden, vanwege de coronavoorschriften weer digitaal. Er waren vier goedbezochte bijeenkomsten, twee daarvan met meer dan honderd deelnemers. De eerste bijeenkomst ging over 'Verbindend Communiceren: het leven is een puzzel en niemand heeft de stukjes' van Govert van Ginkel. Daarna was de toeslagenaffaire uitgangspunt in het lunchgesprek met Thom de Graaf en Bart Jan van Ettekoven van de Raad van State, met als titel 'Positie en uitdagingen: hoe functioneert de rechtsstaat?' De volgende gast was Yola Wanders, scheidend directeur van de zwaarbeveiligde PI Vught. Ze vertelde boeiend over het reilen en zeilen op de terroristenafdeling. De laatste gast was Beatrice de Graaf, hoogleraar en graag geziene gast op tv. Zij vertelde over de beweegredenen van terroristen, zoals die uit haar onderzoek naar voren zijn gekomen en zijn neergelegd in haar boek 'Radicale Verlossing'. Het kerstkoor en de boswandeling konden dit jaar vanwege de coronavoorschriften niet doorgaan.

Illustratie: Jan Lips

Bibliotheek in het Paleis van Justitie

WRAKINGS- EN VERSCHONINGSKAMER 2021

In een rechtsstaat heeft iedereen recht op een onpartijdige rechter. Wraking is een middel voor procespartijen om dit recht af te dwingen. Een rechter kan worden gewraakt 'op grond van feiten of omstandigheden waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen lijden'. Op grond van feiten en omstandigheden die grond kunnen vormen voor wraking, kan een rechter die een zaak behandelt verzoeken zich te mogen verschonen.

Verzoeken tot wraking en verschoning worden behandeld door de wrakings- en verschoningskamer. Het wrakingsteam bestaat uit ongeveer twintig rechters en tien juridisch medewerkers. Op de griffie is er een extra medewerker bij gekomen. Er zijn nu drie administratief medewerkers (mede) werkzaam voor de wrakingskamer.

Net als in 2020 heeft de wrakings- en verschoningskamer ook in 2021 haar werkzaamheden op onderdelen moeten aanpassen aan de coronamaatregelen. Verreweg de meeste zittingen hebben echter 'gewoon' fysiek op de vaste zittingsdag kunnen plaatsvinden.

In verband met de inwerkingtreding van de Code Zaaktoedeling en het Verschoningsprotocol per april 2021 en de verwachte toestroom van verschoningsverzoeken heeft de wrakings- en verschoningskamer een snel toegankelijke procedure ontwikkeld om verschoningsverzoeken te behandelen. Deze methode houdt in dat voor een rechter die zich wil verschonen een gestandaardiseerd formulier beschikbaar is. Op dat formulier kan eenvoudig de reden van de wens zich te verschonen worden ingevuld. Het formulier kan per e-mail worden verzonden naar de griffie van de verschoningskamer,

waarna binnen omstreeks een dag door de verschoningskamer een beslissing wordt genomen. Verschoningsredenen zijn vaak gelegen in privé-omstandigheden en alle uitspraken worden gepubliceerd op www.rechtspraak.nl. Met dat laatste wordt bij de formulering van de uitspraken rekening gehouden. Zo wordt enerzijds recht gedaan aan de door de Rechtspraak te betrachten transparantie, maar wordt anderzijds de privacy van de betrokken rechter zoveel als mogelijk gewaarborgd. Bij de verschoningsuitspraken wordt bovendien 'klare taal' gehanteerd.

Het aantal verschoningsverzoeken is, anders dan aanvankelijk verwacht, beperkt gebleven. Er zijn in 2021 bij de wrakings- en verschoningskamer zeven verschoningsverzoeken binnengekomen, die alle zijn toegewezen. Waarschijnlijk is de oorzaak van het geringe aantal verschoningsverzoeken gelegen in de omstandigheid dat de definitieve toedeling van zaken aan een rechter nu doorgaans pas uiterlijk twee dagen voor de zitting plaatsvindt.

In 2021 zijn bij de wrakingskamer 89 nieuwe wrakingsverzoeken ingediend. Dat zijn er ongeveer evenveel als in 2020 (88 verzoeken). Van deze 89 zaken zijn er 28 zonder zitting afgedaan.

In 2021 zijn 4 verzoeken tot wraking toegewezen en in 1 zaak heeft de rechter in de wraking berust.

In 7 gevallen is er op verzoek een stand-by-wrakingskamer geregeld. In 1 geval is er toen daadwerkelijk een wrakingsverzoek ingediend en behandeld.

Ook zijn er, buiten het vaste rooster om, drie ad-hoc-wrakingszittingen gehouden.

REFLECTIE N.A.V. DE PARLEMENTAIRE ONDERVRAGINGS-COMMISSIE KINDEROPVANGTOESLAG

In december 2020 is het rapport Ongekend Onrecht van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag verschenen. In dit rapport concludeerde de commissie dat bestuursrechters de betrokken ouders niet de rechtsbescherming hebben geboden die nodig was. Net als in andere rechtbanken is daarna, in 2021, binnen de rechtbank Den Haag uitgebreid gereflecteerd op de rol van de bestuursrechter in de kinderopvangtoeslagzaken en zijn er ook in andere rechtsgebieden reflectietrajecten gestart. Hieronder is beschreven hoe bij rechtbank Den Haag deze reflectie vorm heeft gekregen, welke vragen daarbij aan de orde kwamen en wat de belangrijkste bevindingen waren.

Reflectie in teamoverstijgend rechtersoverleg

Op 22 maart 2021 hebben de bestuursrechtelijke teams (teams Bestuursrecht 1 en 2) een teamoverstijgend rechtersoverleg gehad, waarin aandacht is besteed aan het rapport Ongekend Onrecht. Niet op zaaksniveau, maar vooral gericht op de vraag wat wij als rechtspraak/rechters kunnen (of moeten) doen op het moment dat we problemen signaleren die de individuele zaak overstijgen. Dat gesprek is gevoerd samen met met de Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen, die voor die gelegenheid het rechtersoverleg heeft bezocht en

daar zijn ideeën over het een en ander met ons heeft gedeeld.

Reflectiebijeenkomsten per team

Team Bestuursrecht 1 heeft op 6 juli een reflectiebijeenkomst gehad met Ymre Schuurmans (hoogleraar Leiden) en haar collega Joyce Esser. Het thema van die bijeenkomst was maatwerk in het bestuursrecht én de rol van de Rechtspraak hierin.

Dat was een actieve bijeenkomst om aan de hand van stellingen (en de app Kahoot) begeleid door de blik van buiten te onderzoeken wat de achterliggende waarden en ideeën zijn bij onze gedachten over maatwerk en de rol van de Rechtspraak.

Reflectie in de gerechtshofvergadering

De reflectie bleef niet beperkt tot het bestuursrecht. Ook de (digitale) gerechtshofvergadering van 28 september 2021 stond in het teken van reflectie. Want hoewel de discussie naar aanleiding van de toeslagaffaire in eerste instantie misschien vooral een bestuursrechtelijke aangelegenheid leek te zijn, is er ook in andere rechtsgebieden beweging en discussie ontstaan.

Het was goed om daarover met elkaar van gedachten te wisselen, met elkaar het gesprek aan te gaan over de rol en taak van de rechter/rechtspraak en de invulling daarvan. Deze reflectie heeft geen concrete

actiepunten opgeleverd – dat was ook niet de bedoeling – zij was vooral bedoeld om met elkaar het gesprek te voeren over onze rol en taak. Het was ook nadrukkelijk niet de bedoeling om deze gedachtewisseling te beperken tot het bestuursrecht, maar juist om te spreken over het bredere kader van ons werk in de verschillende rechtsgebieden.

Reflectie na het rapport 'Recht vinden bij de rechtbank'

Op 6 oktober verscheen van de in maart 2021 opgezette Werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken van het Landelijk Overleg Vakinhoud Bestuursrecht (LOVB) het rapport 'Recht vinden bij de rechtbank'. De werkgroep sprak met 108 bestuursrechters en juridisch medewerkers van alle rechtbanken en daarnaast ook met medewerkers van de Dienst Toeslagen van de Belastingdienst, met advocaten en met gedupeerde ouders. Ook heeft de werkgroep de uitspraken van alle rechtbanken over de periode van 2010 tot en met 2019 geanalyseerd. In oktober en november 2021 hebben de teams Bestuursrecht 1 en 2 en Team Belastingrecht bijeenkomsten georganiseerd met de rechters en juridisch medewerkers naar aanleiding van de aanbevelingen uit het rapport. De terugkoppelingen van die bijeenkomsten zijn tussen de teams onderling gedeeld, besproken in het cluster MT bestuursrecht en ook

teruggekoppeld naar het gerechtsbestuur. Het cluster MT bestuursrecht bestaat uit de gezamenlijke MT's van de teams Bestuursrecht 1, Bestuursrecht 2 en Belastingrecht.

Inzet van de besprekingen bij de teams was om te zien welke aanbevelingen door de medewerkers het belangrijkste worden gevonden en waar meer aandacht aan moet worden besteed, dan wel in hoeverre de aanbevelingen reeds geborgd zijn in het team en/ of de aanbevelingen nadere uitwerking behoeven.

De rol van de rechter

Het overkoepelende thema van de Rechtspraak in 2021 was 'de rol van de rechter/rechtspraak'. De rol van de rechter/rechtspraak in de trias politica krijgt aandacht middels het Trias-project. Dit project draagt eraan bij dat de mensen op 'de werkvloer' van de staatsmachten structureel met elkaar in gesprek blijven over een moderne invulling van de trias politica.

Het Trias-project

Het Trias-project is opgezet in het besef dat er al talloze andere projecten zijn gewijd aan de versterking van de trias politica. Het unieke van het Trias-project is dat het ambtenaren uit alle rangen van de drie staatsmachten *structureel* met elkaar in gesprek brengt om te praten over een moderne invulling van de trias politica. Die continuïteit is de meerwaarde van dit project. Ondanks de beperkingen die de situatie rond corona met zich meebracht, hebben

we het afgelopen jaar veel ambtenaren met elkaar in contact weten te brengen – zowel binnen de eigen staatsmacht (Hoge Raad, Raad voor de Rechtspraak, Raad van State, SSR, OM) als daarbuiten (Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen, Eerste Kamer, VNG, verschillende ministeries, gemeente Amsterdam, Schadefonds Geweldsmisdrijven, politie, Dienst Justitiële Inrichtingen).

Nog los van de gesprekken die leden van de projectgroep met contactpersonen in andere organisaties hebben gevoerd, hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

Bezoeken en stages trainees Academie

Trainees van de Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen (hierna: de Academie) bezochten de rechtbank Den Haag dit jaar via online bijeenkomsten. Tijdens deze bezoeken hebben de trainees met stafjuristen, een officier en rechters (in opleiding) gepraat over hun werk, evenals over de verschillen tussen wetgeving schrijven en wetgeving toepassen. Ook heeft een groep van 25 overheids- en wetgevingsjuristen van de Academie een bezoek gebracht aan het Justitieel Complex Schiphol om een zitting in het MH17-strafproces bij te wonen.

De Rechtspraak biedt diverse stagemogelijkheden aan de trainees. Ook rechters in opleiding en collega's in een managementtraject kunnen zich via de Academie opgeven voor een korte meeloopstage bij een afdeling wetgeving bij een ministerie, bij de Afdeling advisering van de Raad van State en bij het parlement.

Informeel brainstormsessie 25 januari 2021/ contacten Eerste Kamer

Deelnemers vanuit de Eerste Kamer, de Hoge Raad, de Academie, de Universiteit Tilburg en de rechtbank Den Haag hebben gesproken over de rechtsstatelijke uitdagingen rond corona.

Hoofdingang Justitieel Complex Schiphol (strafproces MH17)

Gesprekken over ambtelijke beroepsethiek en moed (1 en 14 oktober 2021)

Het thema beroepsethiek, dat tijdens de brainstormsessie naar voren kwam, is in oktober nader uitgediept tijdens twee informele gesprekken onder leiding van ethica Iris van Domselaar. Deze bijeenkomsten waren zo'n succes dat in 2022 twee extra bijeenkomsten worden georganiseerd. Om te zorgen dat de deelnemers zich veilig voelen, vinden deze bijeenkomsten plaats met inachtneming van de Chatham House Rules.

Spin-offs

De bedoeling achter dit project is steeds geweest om zoveel mogelijk gesprekken op gang te brengen over (het onderhouden van) de democratische rechtsstaat en de taken van de staatsmachten. Die opzet lijkt te slagen:

- De Academie gebruikt de informele gesprekken als input voor een vast vak Beroepsethiek voor ambtenaren.
- Elke nieuwe lichterichters in opleiding van de rechtbank wordt over het project geïnformeerd; dit heeft al meerdere aanmeldingen opgeleverd voor nieuwe informele gesprekken en het bezoek van de trainees in maart 2022.
- Een deelnemer van de gemeente Amsterdam heeft een eigen project opgezet in haar organisatie.
- Collega's binnen en buiten de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak worden enthousiast gemaakt voor het Trias-project.

Effecten van de coronacrisis

Ook in 2021 speelden corona, alle maatregelen om verspreiding van corona zo veel mogelijk te voorkomen en alle stappen die zijn gezet om de gevolgen voor de Rechtspraak te beperken, een belangrijke rol.

Gezond en in balans

Zo kende de rechtbank Den Haag in 2021 een toename van het totale ziekteverzuimpercentage ten opzichte van 2020. In vergelijking met de Verbaannorm⁴ bleef het verzuimpercentage binnen de rechtbank hoog. Deze ontwikkeling van het verzuimpercentage sluit aan bij landelijke⁵ en rechtspraakbrede ontwikkelingen.

Het aantal ziekmeldingen nam vanaf april 2021 iets toe ten opzichte van 2020. Het aantal gelijktijdig zieken nam toe, omdat er langer verzuimd werd. Dit had naar alle waarschijnlijkheid te maken met een combinatie van coronagerelateerde problematiek, zoals onder andere het langdurig thuiswerken, een verstoorde werk-privébalans, een toename van de werkdruk als gevolg van stijgend verzuim en een verminderde capaciteit van personeel.

Daarnaast speelde ook in 2021 het doorwerken met mentale of fysieke klachten een rol. Medewerkers konden in relatie tot coronagerelateerde klachten

4 De Verbaannorm geeft een indicatie van het haalbare verzuimniveau binnen de organisatie, afgezet tegen het ingeschatte, haalbare verzuim in heel Nederland.

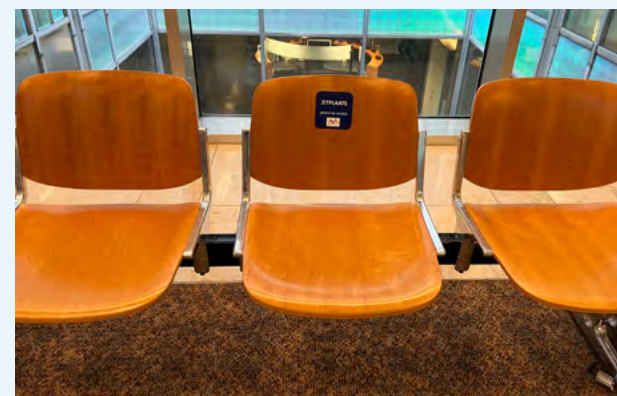
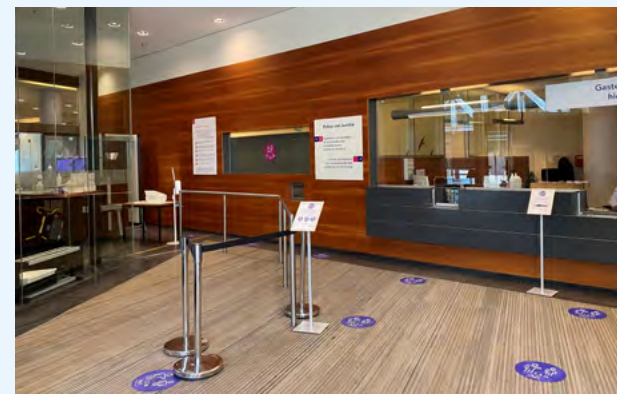
5 CBS.

zowel preventief als curatief een beroep doen op de bedrijfsarts, de bedrijfsmaatschappelijk werker en/of een psycholoog. Medewerkers konden zich ook aanmelden voor een Mental Check-Up (MCU).

Lokale projectgroep corona

In 2021 is een lokale projectgroep opgericht die de ontwikkelingen op het gebied van corona nauwlettend volgde en de coronamaatregelen vertaalde naar beleid en richtlijnen ter preventie binnen de rechtbank. Gedurende 2021 is erop gestuurd de transmissie van corona zo laag mogelijk te houden. Bij de paleispartners en de risicogroepen zoals de parketpolitie, zijn diverse werkplekonderzoeken uitgevoerd in samenwerking met een clusterteam van de GGD. Verder is gekeken naar diverse onderwerpen, zoals het aantal vierkante meters in relatie tot het aantal medewerkers per ruimte, de ergonomie, ventilatienormen en de veiligheid op de werkplek.

Medewerkers zijn via de daarvoor bestemde communicatiekanalen continu op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en maatregelen. Bijvoorbeeld via een persoonlijke mail van de president en via de lokale Intro-omgeving met onder andere FAQ-pagina's, protocollen en richtlijnen. De registratie van coronabesmettingen en de bezoekersaantallen zijn maandelijks bijgehouden in een dashboard en op reguliere basis gedeeld met het lokale CMT en het gerechtsbestuur.

Thuiswerken

Het spreekt voor zich dat de coronapandemie ook het bedrijfsproces binnen de rechtbank Den Haag ingrijpend heeft veranderd. Het meest in het oog springt de verschuiving van werken op kantoor naar thuiswerken. Daartoe zijn diverse, veelal tijdelijke voorzieningen in het leven geroepen.

Rechtspraakbreed werd hier vorm aan gegeven middels de landelijke visie op thuiswerken. Binnen de rechtbank Den Haag is de landelijke visie doorvertaald in een lokaal gespreksdocument voor leidinggevenden en medewerkers om samen in gesprek te gaan over de kaders en uitgangspunten waarbinnen het nieuwe (hybride) samenwerken duurzaam vorm kan krijgen. Uitgangspunt hierbij is dat de invulling een gezamenlijke verantwoordelijkheid is: de medewerker geeft aan wat hij/zij nodig heeft (regie én verantwoordelijkheid) en de organisatie/leidinggevende geeft aan binnen welke kaders.

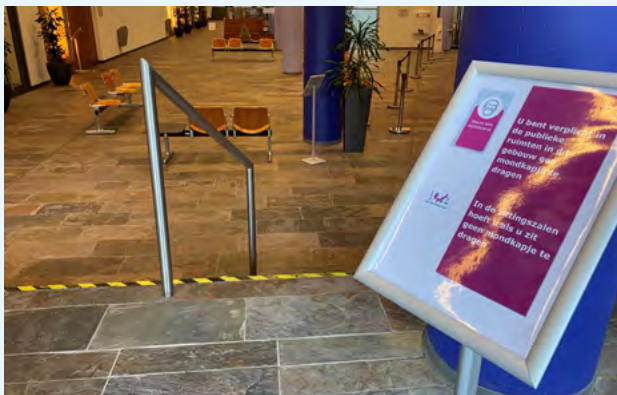
Hierbij is expliciet aandacht besteed aan het feit dat veel landelijke kaders nog niet volledig ingevuld waren. Denk hierbij onder andere aan de onderhandelingen voor de CAO Rijk en de Arbeidsvoorwaardenovereenkomst Rechterlijke Macht ten aanzien van bijvoorbeeld: de thuiswerkvergoeding; landelijke en lokale ontwikkelingen met betrekking tot online zittingen; inrichting van lokale hybride vergaderruimtes; de prioritering van thuiswerken; het uitrollen van digitale mogelijkheden op de agenda's van landelijke gremia. Dit zou een gesprek echter niet moeten tegenhouden.

Allengs is duidelijk geworden dat de combinatie van werken op locatie en thuiswerken ook na corona zal blijven bestaan. Dit is inmiddels ook opgenomen in de nieuwe CAO Rijk. Medewerkers hebben een basispakket gekregen om hun thuiswerkplek conform de geldende arbonormen in te richten (bureaustoel, beeldscherm, muis en toetsenbord, laptop houder, voetensteun).

Impact op werk en welbevinden

Zoals gezegd heeft corona het bedrijfsproces binnen de rechtbank Den Haag ingrijpend veranderd. Deze veranderingen worden door medewerkers wisselend ervaren. Zo zijn er positieve ervaringen te horen over het versneld invoeren van digitale diensten en het bijbehorende nieuwe (hybride) samenwerken, efficiëntieslagen en de ervaren regie op het werk door de mogelijkheid het werk naar eigen inzicht in te delen en de mogelijkheden van het online vergaderen (efficiëntie en effectiviteit).

Daartegenover staan ook als minder prettig ervaren kanten. Bij sommige medewerkers leent de thuis-situatie zich technisch, ruimtelijk of sociaal gezien bijvoorbeeld minder goed voor het verrichten van kantoorwerkzaamheden. Daarnaast missen sommige medewerkers het dagelijkse 'fysieke' contact met collega's, en kan het vergaderen per beeldscherm vermoeiend zijn en kent het ook beperkingen.

Effect coronamaatregelen op de productie

Het effect van de coronamaatregelen is niet altijd goed inzichtelijk te maken, omdat de effecten van de maatregelen door elkaar lopen met instroomeffecten en afwijkingen in bezetting, verzuim en productiviteit. Indicatief is per cluster of team een inschatting gemaakt.

Teams Bestuursrecht: Beperkte impact op de productie. Bij Team Belastingrecht is vrij structureel een zaak minder op zitting gepland. Dit is zo veel mogelijk gecompenseerd met extra buitenzitting-zaken. Het nettoproductieverlies was klein.

Team Handel: Maatregelen hadden impact op de productie. Uitval van zittingen kwam voor en leidde tot verlies in de planning.

Team Insolventies: Geen effect anders dan het negatieve effect op de instroom.

Team Familie en Team Jeugd- en Zorgrecht: Bij Team Familie werd een gemiddelde Skype-zitting met maximaal drie zaken gevuld, terwijl fysieke zittingen maximaal vier zaken krijgen. Doorgerekend op jaarbasis is dat zo'n tweehonderd zaken verschil aan familiezaken, circa een derde van het totale minderwerk. Voor Team Jeugd- en Zorgrecht geldt dat er geen sprake is van minderwerk. Er zijn wel effecten van corona, maar die zijn deels positief, bijvoorbeeld door meer schriftelijk afdoen.

Teams Kanton: De crisis heeft een negatief effect op de instroom, onzeker is of deze weer aantrekt. Het inplannen van comparities (zitting waarbij partijen moeten verschijnen zodat de rechter de gelegenheid heeft om nadere vragen te stellen over het geschil) werd door de corona-maatregelen bemoeilijkt.

Teams Strafrecht: Er was weinig effect van de coronamaatregelen op de planning; in principe werd de totale zittingsduur voor het behandelen van zaken benut. Bij de meervoudige Dira⁶ werden volgens afspraak zes zaken gepland, maar was de zittingstijd één uur langer.

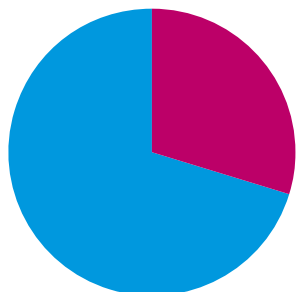
---

⁶ Wekelijkse dinsdagraadkamerzitting (dira) waar beslissingen worden genomen over een aantal in het Wetboek van Strafvordering (en in een enkele bijzondere wet) beschreven vorderingen, verzoeken, bezwaarschriften en klaagschriften. Het gaat dan steeds om procedures die enig verband houden met de strafzaak of met het strafrechtelijk onderzoek.

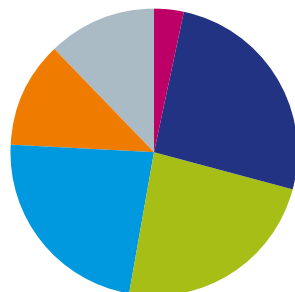
ALGEMENE CIJFERS

Medewerkers naar geslacht

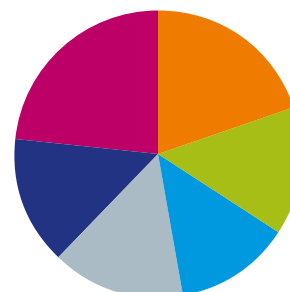
● Vrouw	692
● Man	294

Medewerkers naar leeftijd

● 0-24	34
● 25-34	255
● 35-44	233
● 45-54	227
● 55-59	119
● 60+	118

Medewerkers per cluster

● Bedrijfsprocessen alg	195
● Bestuursrecht	144
● Civiel recht	127
● Familie- en jeugdrecht	148
● Kantonrechtspraak	144
● Strafrecht	228

Rechtszaken per jaar

● 2017	160.733
● 2018	149.192
● 2019	152.318
● 2020	132.505
● 2021	143.660

Medewerker naar functie

221 rechters

323 juridische ondersteuning

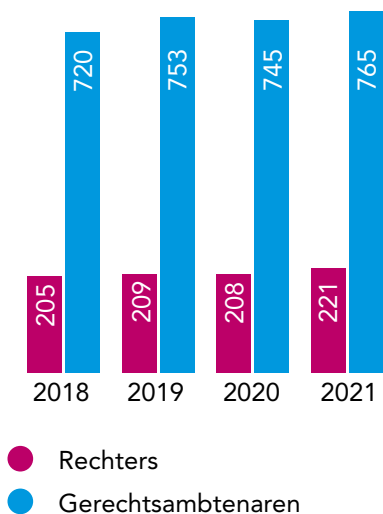
293 administratie

149 bedrijfsvoering

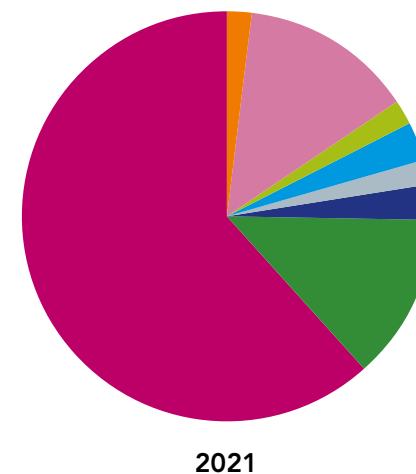

Medewerkers per jaar

Rechtszaken per categorie

	2018	2019	2020	2021
Handelszaken	5.197	4.503	3.654	3.124
Familiezaken	17.682	18.584	17.938	19.431
Civiel kort geding	3.549	3.336	3.014	2.954
Bestuurszaken alg.	4.601	3.914	3.943	4.189
Vreemdelingenzaken	3.624	4.097	3.142	2.801
Belastingzaken	4.045	4.121	3.340	3.881
Strafzaken	19.061	19.303	18.443	19.057
Kantonzaken	91.433	94.460	79.031	88.223

CIJFERS CENTRALE INFORMATIE BALIE

776 getuigen
97 deskundigen

32.203 afgegeven
apostilles

Bij een apostille is de verklaring van de rechtbank voldoende om een handtekening in het buitenland te laten accepteren.
Voor landen die niet bij het apostillevrdrag zijn aangesloten moet er ook nog een stempeltje van buitenlandse zaken en ambassade betreffende land bij.
Dat proces heet legalisatie.

9.918 afgegeven
legalisaties

7.467 tolken,
ingezet bij OM
en Rechtbank

2.835 geleverde
vertalingen

TOELICHTING OP DE RESULTATEN

LAMICIE-PRODUCTIE

De volgende tabel geeft een samenvattend overzicht van de productie in 2021:

Zaakscategorie	2020 Begroting (#)	2020 Realisatie (#)	2020 Verschil (%)	2021 Begroting (#)	2021 Realisatie (#)	2021 Verschil (#)	2021 Verschil (%)
Handelszaken	5.275	3.654	-31%	4.843	3.124	-1.719	-35%
Familiezaken	19.515	17.938	-8%	18.872	19.431	559	3%
Civiel kort geding	3.650	3.014	-17%	3.100	2.954	-146	-5%
Bestuurszaken alg.	4.347	3.943	-9%	4.273	4.189	-84	-2%
Vreemdelingenzaken	3.842	3.142	-18%	4.263	2.801	-1.462	-34%
Belastingzaken	4.100	3.340	-19%	3.847	3.881	34	1%
Strafzaken	20.316	18.443	-9%	19.170	19.057	-113	-1%
Kantonzaken	100.465	79.031	-21%	92.346	88.223	-4.123	-4%
Totaal	161.510	132.505	-18%	150.714	143.660	-7.054	-5%

Handelszaken

Handel

Het aantal afgehandelde bodemzaken is ca. 19% achtergebleven ten opzichte van de bestuursafpraak. Oorzaken daarvoor zijn, naast de beperkende maatregelen om op zitting te verschijnen vanwege het coronavirus, onder andere onderbezetting en een groot aantal megazaken, waaraan in 2021 veel uren zijn besteed. Daarnaast zijn er minder handelsrekest (-11%) en minder scheiding-verdelingszaken (-11%) afgedaan dan begroot.

Insolventies

In 2021 is de totale realisatie bij Insolventies ca. 49% lager dan begroot. De uitstroom van het aantal faillissementsrekest lag 52% lager en het aantal Wsnp-rekest lag 43% lager dan de bestuursafpraak. Oorzaak is de achterblijvende instroom. Als gevolg van deze lage instroom bleef ook de instroom van het aantal toezichtszaken achter bij de begroting. De lage instroom kon niet anders leiden dan tot een lage uitstroom.

Familiezaken

De productie van familiezaken is in aantallen met 3% boven de bestuursafpraak uitgekomen; binnen de categorieën zijn echter wel redelijke verschillen. De aantallen scheidingszaken, zowel de eenzijdige als de gemeenschappelijke verzoeken als de voorlopige voorzieningen, kwamen lager uit dan verwacht. Dit kwam enerzijds voort uit een lagere instroom, anderzijds was er een groot deel van het jaar ook sprake van onderbezetting van familie- en jeugdrechtshouders.

Bij de Boek 1- en adoptiezaken (+4%), Wvvgz-zaken (+11%), de ondertoezichtstellingen (+2%), gezag & omgang (+9%) en alimentatiezaken (+3%) was sprake van meerwerk. De instroom van deze familiezaken was (in totaal) 193 zaken lager dan de begroting, dus in 2021 zijn ook achterstanden weggewerkt. Bij de alimentatiezaken is daarvoor ook de inloopkamer ingezet: zo'n 120 zaken zijn in 2021 overgedragen. In de Lamicie-productie zitten ook de registraties in het gezagsregister. Deze kwamen 7% hoger uit dan begroot.

Civiel kort geding

Kort geding - handel

De daling in het aantal kort-geding-handelszaken wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lager aantal binnengekomen presidentsrekest. Omdat al deze procedures een korte doorlooptijd hebben, had deze verminderde instroom (-9%) direct gevolgen voor de gerealiseerde uitstroom. De uitstroom van het aantal kort gedingen kwam, door een hogere

instroom, juist 6% hoger uit dan de verwachting. Hieronder waren ook een groot aantal coronagerelateerde zaken.

Voorlopige voorziening - schuldsanering

De instroom van het aantal voorlopige voorzieningen lag 13% lager dan begroot. Het gevolg hiervan was dat ook de uitstroom lager is uitgekomen dan was begroot.

Bestuurszaken algemeen

Er zijn meer varia- (m.n. Omgevingswetzaken) en ambtenaren-bodemzaken en minder voorlopige voorzieningen en Participatiewetzaken ingestroomd dan begroot. De uitstroom lag 2% lager dan begroot. Relatief zijn er dit jaar minder uitspraken gedaan en zijn er meer zaken ingetrokken dan begroot. Het ziekteverzuim alsmede een onderbezetting bij de rechterlijk ambtenaren (RA) is de oorzaak van de lagere uitstroom van de bestuurszaken.

Vreemdelingenzaken

De instroom bij de vreemdelingenzaken lag aanzienlijk lager dan begroot: $-1.670 = -39\%$. Tegenover de lage instroom is ook de uitstroom achtergebleven bij de begroting. Er zijn 1.462 ($= -34\%$) zaken uitgestroomd. Mede doordat er minder kortlopende procedures (AA en Dublin) zijn ingestroomd, bleef ook de uitstroom achter. Ondanks deze lage uitstroom is de voorraad met 238 dossiers afgenomen.

Belastingzaken

In totaal zijn er 6% meer zaken ingestroomd dan begroot (Rijksbelasting: -29% /lokale belasting: $+56\%$). De uitstroom lag een fractie hoger dan was begroot. Er zijn meer uitspraken van de enkelvoudige kamer (EK) en minder vereenvoudigde afdoeningen en intrekkingen afgedaan dan was begroot. Ondanks dat de bestuursafpraak is gerealiseerd, is de voorraad door de hoge instroom en een tekort aan rechterscapaciteit opgelopen.

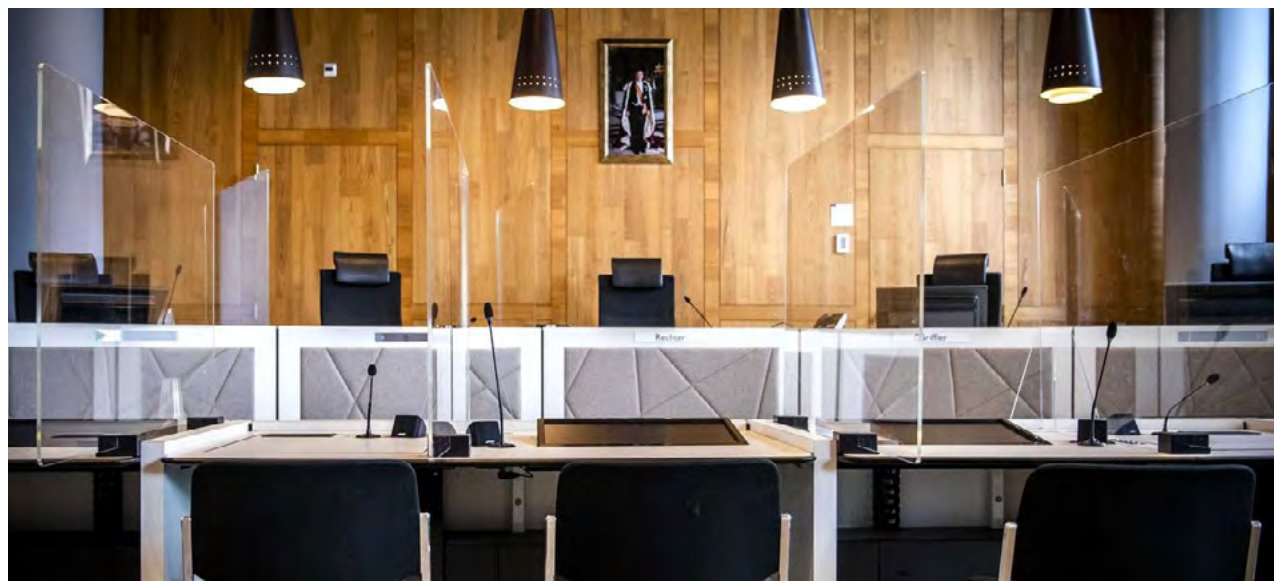
Strafzaken

Ondanks dat het aantal afgesproken zittingen van de meervoudige kamer (MK) in 2021 is gedaan, is de uitstroom aanzienlijk achtergebleven (-299 MK-vonnissen). Gedurende het gehele jaar is de afspraak van 2,75 MK-vonnissen per zitting niet gehaald, als

gevolg van veel pro-formazaken. Ook de afspraak Politierechter-vonnissen is ruimschoots niet gehaald (-1.201), hoofdzakelijk door een verzwaaring van zaken, maar ook de afgesproken instroom bij het OM bleef 15% achter.

Kantonzaken

De belangrijkste oorzaak voor een lagere productie dan begroot is de tegenvallende instroom dagvaardingen. Dit wordt vooral gerelateerd aan de situatie rondom ambtshalve toetsing. Daarnaast stroomden er ook minder Wnra-zaken in dan verwacht, werden er effecten-leasezaken geschikt, en was er de aanhoudende hinder van de maatregelen rondom het coronavirus. Positief zijn het volledig bijtrekken van de uitstroom van de beheerszaken en de voorraaddaling op vrijwel alle zaaksoorten.

NIET-LAMICIE-PRODUCTIE

Onderstaande tabel geeft de realisatie van zaaks-aantallen en zittingsuren van de niet-Lamicie-productie in 2021 afgezet tegen de afspraak 2021 en de realisatie in de afgelopen jaren.

Realisatie niet-Lamicie	2020 Begroting (#)	2020 Realisatie (#)	2021 Begroting (#)	2021 Realisatie (#)
Octrooizaken				
Afdoening octrooizaken	155	103	150	124
Megazaken Civiel				
Megazaken Civiel (realisatie in uren)	1526	5778	1526	2296
Kamer van Toezicht				
Beslissingen	60	45	60	46
Overige afdoeningen	25	19	25	13
Commissie van Toezicht				
Beslissingen beslag-commissie (CvT)	1.200	2.037	1.200	1.286
Andere afdoening (CvT)	1.800	1.155	1.800	1.614
Megazaken Straf				
Megazaken (realisatie in uren)	288	92	354	489

Octrooizaken

De instroom van octrooizaken bedroeg in 2021 116 procedures (2020: 131 procedures). De voorraad is licht gedaald (124 zaken zijn afgedaan). De sectie Intellectueel Eigendom heeft al enkele jaren te maken met een toegenomen complexiteit van zaken en de doorlooptijd is daardoor vaak lang.

Megazaken Civiel

Voor zaken of zakenclusters die tot meer dan 500 uur inzet hebben geleid wordt een niet-Lamicie-vergoeding verstrekt; dit zijn de zogenaamde megazaken. In 2021 zijn in de rechtbank Den Haag relatief veel zaken behandeld die zouden kunnen uitgroeien tot megazaak (totaal 25) en waarvan de uren apart zijn geregistreerd. Het gaat veelal om 'spraakmakende' zaken. In 6 gevallen werd uitspraak gedaan in 2021 (totaal 7 zaken) en werd ook voldaan aan de norm voor 'megazaak'. Deze zijn opgenomen in de declaratie. In 11 gevallen is echter gebleken dat tot en met de afdoening in 2021 uiteindelijk *minder dan 500 uur* aan de zaak of het cluster is besteed, waardoor ze buiten de norm vielen. Deze uren (totaal 2.177 uren) zijn buiten de declaratie gebleven. De andere 8 lopen nog.

Kamer van Toezicht

In 2021 zijn totaal 62 procedures ingestroomd, namelijk 57 klachten die rechtstreeks werden ontvangen plus 5 klachten van andere rechtbanken. In 2020 waren dit 59 procedures (47 + 12). De meeste procedures (46 van 59) zijn met een beslissing afgedaan.

Commissie van Toezicht

In 2021 zijn in totaal 2.900 klachten afgehandeld, hierdoor zijn 3% minder klachten afgehandeld dan de bestuursafpraak van 3.000, volledig veroorzaakt door de categorie 'andere afdoening'.

Megazaken Straf

In 2021 is de productie van megazaken met 489 zittingsuren ruim boven de bestuursafpraak van 354 zittingsuren uitgekomen. Reden hiervoor is enerzijds dat een aantal mini-megazaken zijn uitgroeid naar megazaken en anderzijds dat er voor 62 uur aan jeugdmegazaken heeft plaatsgevonden, terwijl geen jeugdmegazaken waren afgesproken.

FINANCIËEL RESULTAAT

Over het gehele boekjaar 2021 heeft de rechtbank een negatief resultaat gerealiseerd van € 7,1 miljoen. Dit is het resultaat vóór het beroep op de hardheidsclausule. In onderstaand overzicht wordt een toelichting gegeven op de verschillen tussen de begroting en realisatie 2021.

Baten (€)	Realisatie	Begroting	Vershil
Productgroep Lamicie	70.683.296	69.539.820	1.143.476
Productgroep niet-Lamicie	5.319.706	5.034.480	285.226
Overige bijdragen Raad	-	-	-
Bijdrage gerechtskosten	310.374	303.587	6.787
Integrale opbrengsten	76.313.376	74.877.887	1.435.489
Meer-/minderproductie Lamicie	-6.732.742	-	-6.732.742
Meer-/minderproductie Megazaken	301.449	-	301.449
Afrekening achteraf met de Raad	-6.431.292	-	-6.431.292
Overige bedrijfsopbrengsten	2.254.630	2.253.377	1.253
Totaal baten	72.136.714	77.131.264	-4.994.551
Lasten (€)	Realisatie	Begroting	Vershil
Personele kosten	72.738.955	72.634.366	104.589
Huisvestingskosten	-	-	-
Exploitatiekosten	5.935.087	6.125.586	-190.499
Afschrijvingskosten	214.401	296.726	-82.325
Rentekosten	2.500	15.000	-12.500
Gerechtskosten	310.374	303.587	6.787
Totaal lasten	79.201.317	79.375.265	-173.948
Resultaat (verlies)	-7.064.604	-2.244.001	-4.820.602

Staat van baten en lasten 2021

Het financiële resultaat valt aanzienlijk lager uit dan begroot door een lagere uitstroom van zaken, waarvoor minderproductie is afgerekend. Deze lagere uitstroom wordt veroorzaakt door een lagere instroom van zaken, onderbezetting bij de rechters en een lagere productiviteit, mede als gevolg van de coronacrisis.

Het minderwerk wordt ten dele gecompenseerd door lagere kosten, met name de exploitatiekosten en afschrijvingskosten. Er was sprake van een onderbezetting van rechters, maar daar staat tegenover dat er meer juridische en administratieve ondersteuning is ingezet.

De bijdrage gerechtskosten was hoger dan begroot, hoofdzakelijk vanwege de ontvangen compensatie voor de cao, premie- en prijsstijgingen. Daar stonden echter hogere kosten tegenover.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen aan het begin van 2021 bedroeg nihil. Door het negatieve financiële resultaat over 2021 komt het eigen vermogen uit op € 7,1 miljoen negatief. Na toekenning van de (corona)hardheidsclausule resteert een negatief eigen vermogen van € 0,6 mln. In de aanschrijving voor de jaarverantwoording is opgenomen dat dit zonder terugbetalingsverplichting door de Rvdr zal worden aangevuld. De facto begint de rechtbank 2022 met een eigen vermogen van nul.

KWALITEIT EN KENGETALLEN

Doorlooptijden

De landelijke dashboards bevatten nog niet alle zaakstromen. Zijstromen worden toegevoegd en definities aangepast als die beter aansluiten bij de bestaande werkprocessen. De huidige versie die in gebruik is genomen, wordt doorontwikkeld om meer inzicht te bieden in de verschillende zaakstromen en soorten trajectonderdelen. Voor de zaakstromen van Bestuursrecht (1^e aanleg) en Handel/Kanton (1^e aanleg) is de ontwikkeling het verst. Voor de rechtbank Den Haag gaat het bij deze rechtsgebieden om de volgende percentages:

Gehaalde standaarden doorlooptijdnormen per zaakstroom van bestuursrecht en Handel/Kanton in 2021 vergeleken met landelijke gemiddelde:

Bestuur	Standaard	Landelijk	Rechtbank Den Haag
Bestuur algemeen (1e aanleg) EK	140 dagen	8%	5%
Bestuur algemeen (1e aanleg) MK	154 dagen	3%	3%
Rijksbelasting (1e aanleg)	90% in 294 dagen	14%	19%
Lokale belasting (1e aanleg)	90% in 294 dagen	32%	39%
VK Regulier	140 dagen	19%	4%
VA-lang	140 dagen	29%	19%
VA kort, AA en Dublin	28 dagen	23%	27%
Bewaring vervolg bewaringberoep zonder zitting	14 dagen	91%	90%
Bewaring eerste beroep bewaring of vervolgberoep bewaring met zitting	21 dagen	86%	85%
Voorlopige voorzieningen (bestuur)	28 dagen	37%	21%
Handel/kanton	Standaard	Landelijk	Rechtbank Den Haag
Verzoekschriften (rechtbank kanton)	112 dagen	78%	78%
Verzoekschriften (kanton) WWZ-zaken	112 dagen	80%	77%
Verzoekschriften (rechtbank handel)	126 dagen	72%	47%
Kort geding (handel 1e aanleg)	35 dagen	48%	34%
Kort geding (kanton)	35 dagen	44%	36%
Dagvaarding zonder verweer (kanton 1e aanleg)	14 dagen	75%	75%
Dagvaarding zonder verweer (handel 1e aanleg)	42 dagen	75%	68%
Dagvaarding met verweer (kanton 1e aanleg)	140 dagen	43%	48%
Dagvaarding met verweer (handel 1e aanleg) EK	252 dagen	38%	21%
Dagvaarding met verweer (handel 1e aanleg) MK	280 dagen	11%	2%

De uitkomsten zijn ook afhankelijk van de bestaande achterstanden, mede in relatie tot de personele bezetting.

Bestuursrecht en belastingrecht 1^e aanleg

In 2021 zijn er veel oude procedures uitgestroomd, met gevolgen voor de resultaten op de doorlooptijdnormen. Ook in 2022 zal dat nog het geval zijn. Van de totale voorraad staat een deel in het eerste kwartaal gepland, maar een groter deel wacht nog op een zitting.

Handel en kanton 1^e aanleg

De nieuwe standaarden die landelijk voor handelszaken zijn vastgesteld worden meestal niet gehaald. Bij de handelszaken in 1^e aanleg zijn er nog te veel oude zaken (achterstanden) uit 2020 en er was nog onvoldoende personele bezetting om in 2021 verbeteringen te zien. Dit speelt vooral bij de dagvaardingen met verweer, waar in 2021 21% (EK) en 2% (MK) van de zaken binnen de standaarddoorlooptijd is afgedaan. Er zijn in 2021 wel maatregelen getroffen om het traject van zitting tot vonnis te verkorten, waardoor de rechtbank Den Haag daar redelijk hoog scoort ten opzichte van andere rechtbanken (46% binnen de termijn tegenover 37% landelijk), maar vooral de doorlooptijd tot aan de zitting is bij de rechtbank Den Haag vrij lang. In 2022 zal het team sturen op het versneld wegschrijven na zittingen en het niet verder op laten lopen van voorraden.

Voor de kantonzaken geldt dat de doorlooptijdsscore op de meeste zaakstromen rond het landelijk gemiddelde niveau ligt. De dagvaardingen met verweer scoren zelfs meer dan 5 procentpunt daarboven. Daartegenover blijven de kort gedingen achter. Positief is wel dat de achterstand door het inzetten van versnellers in de planning is teruggebracht van 24 procentpunt in 2020 naar 8 procentpunt in 2021. Over het tweede halfjaar 2021 was de score zelfs gelijk aan het landelijke gemiddelde.

Overige kwaliteitsnormen

Rechters-plaatsvervanger

In 2021 zijn er 64 personen ingezet als rechter-plaatsvervanger, zowel op basis van een aanwijzing (gepensioneerde rechters met een aanstelling) als op afroepbasis. Rechters-plaatsvervanger zijn in 2021 513 keer ingezet (2020: 444).

Rechters in opleiding (rio's)

Het afgelopen jaar zijn 12 rio's ingestroomd. 10 hebben hun opleiding afgerond. Eind 2021 waren er in totaal 28 rechters bij de rechtbank in opleiding. Dat is nagenoeg gelijk aan het aantal eind 2020.

Ziekteverzuim

Het totale, gemiddelde verzuim van het afgelopen jaar is 5,2%. Dit is als volgt verdeeld naar functie-groep:

	RA	GA
Verzuim 2021	3,7%	5,6%

Het middellange verzuim over 2021 is met 1,2% gelijk gebleven t.o.v. 2020 en met een gemiddelde van 2,6% over 2021 is dit jaar het langdurig verzuim met 0,5% ten opzichte van vorig jaar gedaald (2020: 3,1%). Het gemiddelde verzuim > 1 jaar was in 2021 0,9% t.o.v. 0,6% in 2020. Het langdurig verzuim drukt het meest op het totaal verzuim.

Personeelsgesprekken

In het percentage gevoerde gesprekken is opnieuw een stijgende lijn te zien ten opzichte van de vorige jaren.

Percentage gevoerde én geregistreeerde personeelsgesprekken in 2021 per functiegroep:

	P-gesprekken		
	RA*	GA JO**	GA AO***
2020	52%	56%	44%
2021	55%	52%	65%

RA: rechterlijk ambtenaar

GA: gerechtsambtenaar

JO: juridisch ondersteuner

AO: administratief ondersteuner

In 2021 is op verschillende manieren aandacht besteed aan het voeren en registreren van personeelsgesprekken. Zo zijn er op het lokale internet verschillende berichten verschenen⁷, is er een

⁷ 'Het personeelsgesprek: gun jezelf de tijd', 'Volg je de ontwikkelingen of ontwikkel je jezelf', 'Weet jij wat je wil en wat je kan'.

nieuwe [handreiking](#) gemaakt voor het registreren van personeelsgesprekken en zijn de personeelsgesprekken in verschillende overleggen (Hoof Juridische Ondersteuning en Operationeel Leidinggevende Administratie) opnieuw onder de aandacht gebracht.

Onderzoek met betrekking tot de geconstateerde percentages heeft ons geleerd dat de verschillen in de gevoerde en de gevoerde én geregistreeerde personeelsgesprekken met name liggen in:

- de volledigheid en juistheid van het registreren van de personeelsgesprekken;
- de invloed op de percentages van medewerkers die vertrekken, medewerkers die beginnen en (langdurig) zieke medewerkers;
- nieuwe leidinggevendenden die pas later personeelsgesprekken voeren.

MANAGEMENTPARAGRAAF

De managementparagraaf is een onderdeel van het jaarverslag waarin de mate van beheersing van de bedrijfsvoering is opgenomen. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke beheersinstrumenten de rechtbank Den Haag in 2021 heeft ingezet en wat de mate is van beheersing van de bedrijfsvoering. De managementparagraaf heeft betrekking op vijf aandachtsgebieden: (1) het financieel en materieel beheer, (2) de zaaksgegevens, (3) personele kosten en verlof, (4) Integrale beveiliging en gegevensbescherming en (5) huisvesting en arbo. Per aandachtsgebied wordt in de managementparagraaf beschreven wat de status was in 2021 en wat de verbetermogelijkheden zijn voor het komende jaar.

Beheersomgeving

De producten, de organisatiestructuur, de processen, de taken en functies binnen het gerecht zijn beschreven. Het principe van integraal management wordt hierbij gevolgd. De taken met de bijbehorende verantwoordelijkheid worden uitgevoerd binnen de richtlijnen voor het financieel en materieel beheer, de (informatie)beveiliging, huisvesting en arbo en de Algemene verordening gegevensbescherming.

Voor de besturing wordt gebruikgemaakt van een geïntegreerde planning & control-cyclus waarbij zowel voor (plan), tijdens (voortgangsrapportages/prognoses) als na (verantwoording) realisatie over

financiële en niet-financiële resultaten wordt gerapporteerd. Sturing vindt plaats op basis van overeengekomen doelstellingen en prestatie-indicatoren (de bestuursafpraak met de Raad voor de rechtspraak en managementafspraken met de teams). De managementinformatie sluit op deze afspraken aan: periodiek is gerapporteerd over de voortgang van kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen. Tijdens het bestuurlijke overleg en voortgangsgesprekken tussen het bestuur en teamvoorzitters is aandacht besteed aan de gerealiseerde resultaten en de beheersing van de geïdentificeerde risico's.

Risicobeoordeling en -bewaking

Jaarlijks worden de onderwerpen bepaald die worden opgenomen in het lokale plan voor interne controle (IC). Dit gebeurt aan de hand van wet- en regelgeving, geïdentificeerde risico's, het IC-werkplan van de Rechtspraak en de aanbevelingen uit het accountantsverslag. De controles in 2021 waren gericht op de verwerking van zaaksgegevens, p-control en overige bedrijfsvoering (financieel, huisvesting, veiligheid en kwaliteit).

De uitkomsten worden gerapporteerd aan het bestuur en de organisatie. Vervolgacties worden besproken, vastgelegd en gemonitord. Hiermee is uitvoering van de processen binnen de normen gewaarborgd; er zijn afdoende maatregelen getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit

van de geautomatiseerde gegevensverwerking te waarborgen. De kwaliteit van de interne controle is hiermee zodanig dat daarop kan worden gesteund bij de controle van de jaarrekening.

In 2021 was het volgende van toepassing:

1. Financieel en materieel beheer

- Het inkoopproces – inclusief factuurbetaling – wordt uitgevoerd door het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR) en voldoet aan de voorgeschreven normen. Periodiek worden met managementinformatie en steekproeven de rechtmatigheid van de inkoop, de prestatieverklaringen, de betaaltermijnen, de functiescheiding en de toegekende autorisaties in het financieel systeem Leonardo getoetst. Geconstateerd is dat als gevolg van urgentie en benodigde specialistische vaardigheden een aantal keren is afgeweken van de inkoopregels. Deze afwijkingen zijn onderbouwd en vastgelegd, maar niet vooraf afgestemd met het LDCR. De processen op dit punt worden aangepast.
- Het activaproces voldoet aan de voorgeschreven norm.
- Het proces voor onderlinge verrekening voldoet aan de voorgeschreven norm.

2. Zaaksgegevens

Voor de controle op de jaarrekening kan worden gesteund op het IC-programma; de controles uit het landelijke IC-werkplan zijn uitgevoerd. De bevindingen hebben met name betrekking op de tijdigheid van de registratie van zaken. Dit heeft geen financiële consequenties voor de jaarrekening. De interne controles worden in 2022 voortgezet.

3. Personele kosten en verlof

- Om onrechtmatige salarisuitbetaling te voorkomen is middels een steekproef gecontroleerd of mutaties overeenkomstig de onderliggende brondocumentatie en derhalve juist zijn verwerkt. Er zijn hierbij geen bevindingen gedaan.
- Alle verplichte controles uit het landelijke IC-werkplan op gebied van personeel en verlofregistratie zijn uitgevoerd. De bevindingen worden gerapporteerd en de opvolging wordt gemonitord. Er is geen sprake van structurele tekortkomingen.

4. Integrale beveiliging en gegevensbescherming

De rechtbank heeft de beveiliging conform het Handboek Integrale Beveiliging ingericht.

- Alle incidenten worden geregistreerd in het landelijk registratiesysteem Classbase en gemeld.
- In 2021 is een uitgebreide risico-inventarisatie veiligheid en beveiliging uitgevoerd. Alle bevindingen worden gerapporteerd en de opvolging wordt strikt gemonitord.
- De crisismanagementorganisatie is in 2021 geëvalueerd door een externe partij. Verbeteringen worden op basis van het adviesrapport opgepakt.
- In 2021 hebben een collegiale toets en een benchmark veiligheid en beveiliging plaatsgevonden. In beide audits is goed gescoord, wat heeft geleid tot een 'in control'-verklaring van de beveiligingsambtenaar van de Raad voor de rechtspraak. De aandachtspunten worden opgepakt in 2022.
- Er is vervolg gegeven aan de adviezen volgend uit het security assessment uit 2020.
- Er worden doorlopend activiteiten op het gebied van beveiligingsbewustwording ontplooid, waarbij er in het bijzonder aandacht is voor de meldplicht datalekken en de AVG.
- Het autorisatiebeheer van primaire proces-systemen, het financiële systeem en het personeelssysteem is voldoende accuraat ingericht.

- Er zijn actuele procedurebeschrijvingen omtrent het toekennen, wijzigen en tijdig ontnemen van rechten en er vinden controles plaats op de juistheid van de toegekende rechten.
- Afgelopen jaar zijn er diverse audits uitgevoerd op gebied van toegangsautorisatie. Naar aanleiding van deze audits heeft er een grote opschoningsslag plaatsgevonden in het autorisatiebeheer.
- De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) zijn van toepassing. In dat kader heeft de rechtbank een privacycoördinator (tevens lokale beveiligingscoördinator) en een coördinator informatieverzoeken. Verwerkingen van persoonsgegevens van de rechtbank zijn opgenomen in een register. Lokaal zijn procedures ingesteld voor wat betreft de informatieverzoeken, de datalekken en privacy. In lijn met het landelijke beeld is de rechtbank in control, maar nog niet op alle punten compliant. In 2022 wordt extra aandacht besteed aan de actualiteit van het verwerkingenregister, de aanwezigheid van Privacy Impact Assessments, het autorisatiebeleid en de aanwezigheid van verwerkersovereenkomsten bij relevante lokale contracten.

5. Huisvesting en arbo

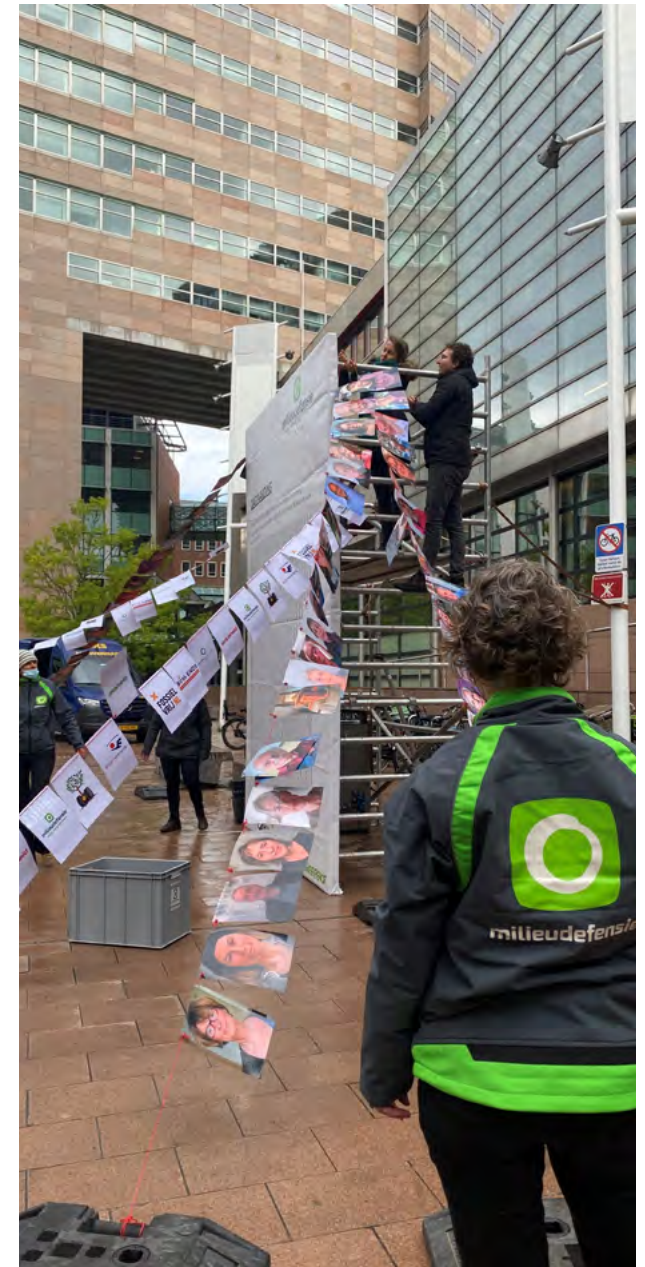
De archiefruimten van de rechtbank voldoen op enkele bouwtechnische aspecten niet aan de Archiefwet. Dit is bekend bij de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, Raad voor de rechtspraak en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Waar mogelijk zijn maatregelen genomen.

De rechtbank voldoet op de volgende punten wel aan de gestelde (wettelijke) normen en regelgeving:

- Er zijn gebruiksvergunningen voor alle panden (gerechtsgebouwen Den Haag, Leiden en Gouda en archieflocatie Zoetermeer).
- De rechtbank is niet in het bezit van een milieuvergunning. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is dit niet verplicht.
- In 2020 is een uitgebreide risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) uitgevoerd. In 2021 is een plan van aanpak vastgesteld. De uitvoering wordt gemonitord.
- Er is een legionellabeheersplan dat aantoonbaar wordt onderhouden, uitgevoerd en getoetst. Periodiek wordt een asbestinventarisatie uitgevoerd. Stralingsapparatuur en detectiepoorten worden jaarlijks gecontroleerd. De sprinkler- en liftinstallaties zijn gecertificeerd. Het bedrijfsrestaurant (catering) en warme drankenautomaten worden door een extern bureau getoetst op eisen vanuit de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

- De gerechtsgebouwen zijn in verband met corona ingericht conform de RIVM-richtlijnen.
- In het Paleis van Justitie Den Haag en op de locaties Leiden en Gouda voldoen de ventilatie en luchtkwaliteit aan de geldende RIVM-richtlijnen en het Bouwbesluit, alhoewel er verbeteringen mogelijk zijn. In 2021 zijn aan de hand van het plan van aanpak aanvullende metingen uitgevoerd en luchtbehandelingskasten geconditioneerd. Na afronding van deze revitalisatie zal in opdracht van het RVB een uitvoeringsplan worden opgesteld voor verdere optimalisatie. Op de locatie Gouda wordt het klimaatsysteem binnen afzienbare termijn vervangen.
- Periodiek wordt van het RVB een rapportage ontvangen met de status van het gebouw en de installaties. Waar nodig worden beheersmaatregelen getroffen.

Op 26 mei 2021 deed de rechtbank uitspraak (pagina 20) in de [klimaatzaak tegen Royal Dutch Shell](#)

COLOFON

Het Jaarverslag 2021 is een uitgave van
de rechtbank Den Haag.

Publicatie april 2022

Redactie

Afdeling Communicatie en Voorlichting

Financieel resultaat

Afdeling Planning, Financiën en Verantwoording

Fotografie en illustraties

eigen beeld Rechtspraak

Ontwerp

Corps, Den Haag

www.rechtspraak.nl

voorlichting.rb.den.haag@rechtspraak.nl